

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Finanční nástroje v rámci podpory podnikání ze strany EU

Alena Kozmanová

Bakalářská práce

2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alena KOZMANOVÁ**
Osobní číslo: **E08817**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a provoz podniku**
Název tématu: **Finanční nástroje v rámci podpory podnikání ze strany EU**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomiky a managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Rešerše odborné literatury
2. Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod
3. Institucionální podpora podnikatelského prostředí
4. Finanční nástroje v rámci podpory podnikatelského prostředí
5. Vliv nástrojů podpory na rozvoj podnikatelského prostředí
6. Závěr

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

MANDYSOVÁ, Ivana, Podpora podnikání v České republice a Evropské unii. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009
MAREK, Dan; KANTOR, Tomáš, Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie. Brno: Barrister a Principal, 2009
REJNUŠ, Oldřich, Finanční trhy. Ostrava: KEY PUBLISHING, 2008
TAUER, Vladimír; ZEMÁNKOVÁ, Helena, Získejte dotace z fondů EU. Brno: Computer Press, 2009
VILANOVÁ, Šárka, Čerpáme finanční zdroje Evropské unie. Praha: Grada Publishing, 2005

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.**
Ústav ekonomiky a managementu

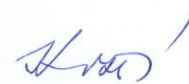
Datum zadání bakalářské práce: **28. června 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2011**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 13. července 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 20. 4. 2011

Alena Kozmanová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce, doc. Ing. Ivaně Kraftové, CSc. a konzultantce Ing. Pavlíně Prášilové za vedení mé práce, cenné náměty a připomínky a za odbornou pomoc při psaní této práce.

ANOTACE

Práce je zaměřena na podporu podnikatelského prostředí v České republice a v EU, zejména na finanční nástroje podpory. Je analyzována institucionální podpora podnikání na české a evropské úrovni. Pozornost je věnována jak tradičním nástrojům, tak nově zaváděným. Jednotlivé nástroje jsou popsány, porovnány a posouzeny z hlediska cílů kohezní politiky EU. Hlavním cílem práce je najít nástroje využitelné pro budoucí naplňování kohezní politiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Finanční nástroje, institucionální podpora podnikání, kohezní politika EU, programy EU, nástroje finančního inženýrství, mikroúvěry, rizikový kapitál, mezaninové financování

TITLE

Financial instruments to support business from EU

ANNOTATION

The thesis is focused on supporting the business environment in the Czech Republic and the EU, particularly financial support instruments. It analyzed the institutional support business in the Czech and European level. Attention is paid to both traditional instruments, so newly introduced. Individual tools are described, compared and assessed in terms of the objectives of cohesion policy. The main goal is to find useful tools for future implementation of cohesion policy.

KEYWORDS

Financial instruments, institutional support for entrepreneurship, EU cohesion policy, EU programs, financial engineering instruments, micro loans, venture capital, mezzanine financing.

Obsah

Úvod.....	9
1 Podnikatelské prostředí v České republice.....	11
1.1 Institucionální podpora podnikání.....	13
1.1.1 Institucionální podpora orientující se na financování podnikatelského prostředí	14
1.1.2 Institucionální podpora orientující se na ne finanční pomoc	15
1.1.3 Institucionální podpora založená na fungování webových portálů	19
2 Podpora podnikatelského prostředí ze strany Evropské unie	21
2.1 Institucionální podpora podnikatelského prostředí	21
2.1.1 Institucionální podpora orientující se na financování podnikatelského prostředí na úrovni EU	22
2.1.2 Podpora orientující se na ne finanční pomoc	23
2.1.3 Podpora založená na fungování webových portálů	25
3 Finanční nástroje v Evropské unii	27
3.1 Fondy Evropské unie.....	28
3.2 Tradiční finanční nástroje kohezní politiky	30
3.2.1 Dotace z fondů Evropské unie a postup jejího získání.....	30
3.2.2 Dluhové financování	32
3.3 Nástroje finančního inženýrství	34
3.3.1 Mikroúvěry jako základ mikrofinancování	35
3.3.2 Rizikový kapitál (venture capital)	37
3.3.3 Mezaninové financování a záruky.....	40
3.3.4 Programy Evropské unie založené na revolvingu	41
4 Nástroje finančního inženýrství ve vztahu ke kohezní politice Evropské unie .	45
4.1 Porovnání vybraných nástrojů finančního inženýrství.....	45

4.2 Porovnání cílů kohezní politiky Evropské unie a využívání nástrojů finančního inženýrství.....	50
Závěr	60
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
SEZNAM OBRÁZKŮ	68
SEZNAM TABULEK.....	68
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	69
SEZNAM PŘÍLOH.....	71

Úvod

V současné době se v oblasti podpory a rozvoje podniků pokračuje v řešení otázky kohezní politiky. Kohezní politika Evropské unie má být dobrou cestou pro celkový rozvoj unie a vzájemnou spolupráci. V případě, že Evropská unie chce vybudovat stabilní seskupení zemí, které se bude navzájem podporovat a vzájemně spolupracovat, je potřeba, aby jednotlivé státy Evropské unie měly stejně vyspělé ekonomiky. Všeobecně je lepší, když se spolupracuje na stejně vyspělé úrovni, kdy pár slabých článků „nestahuje ke dnu“ další silné články celku. Budoucnost kohezní politiky vychází ze dvou základních dokumentů: Barcovy zprávy a ze strategie Europa 2020. V dokumentech se především řeší efektivnost zapojení podpor pro podniky a zapojení veřejného sektoru do těchto podpor s hlavními cíli: růst založený na inovacích a znalostech, tvorba pracovních míst a maximální využití potenciálu lidských zdrojů. Evropská unie se snaží nabídnout různé formy finančních i nefinančních podpor jak pro podniky vznikající, začínající, tak i pro podniky ve fázi rozvoje.

Práce se věnuje porovnání nástrojů finančního inženýrství, které mají přispět k dosažení cílů politik Evropské unie, dále bude zaměřena na způsoby financování různých fází podniků, a to se zaměřením na malé a střední podniky, neboť tyto podniky představují většinu subjektů podnikatelského prostředí České republiky. Malé a střední podniky jsou náchylnější na různé ekonomické výkyvy a trpí nedostatkem vlastních finančních prostředků pro svůj rozvoj.

Cílem této práce je seznámit s možnostmi financování podniků, především malých a středních, zejména pak upozornit na nástroje využitelné pro budoucí naplňování kohezní politiky. Dílčím cílem práce je zhodnocení stávajících finančních nástrojů, jejich popis a vzájemné porovnání.

V práci budou ověřeny dvě hypotézy:

- 1. Dotace, které poskytuje EU v porovnání s úvěry od EU, představují větší část prostředků, poskytnutých malým a středním podnikům.**
- 2. Korelace mezi podílem země na finanční podpoře ze strany EU na jedné straně a podílem této podpory na HND příslušné země je negativní.**

Práce je rozdělena na několik částí, první část se zabývá vybranými institucemi podporující podnikatelské prostředí, a to jak institucemi České republiky, tak i institucemi Evropské unie. Druhá část práce se zabývá finančními nástroji Evropské unie s rozdělením na fondy EU, na „tradiční“ finanční nástroje a na „moderní“ finanční nástroje. Třetí část je věnována vyhodnocení těchto nástrojů.

1 Podnikatelské prostředí v České republice

Podnikatelské prostředí v České republice a obecně v Evropě je determinováno především malými a středními podniky, které představují většinu společností a jsou tak významným stabilizačním prvkem v oblasti zaměstnanosti a tvorby produktu.

Pojem malé a střední podnikání nabylo ještě většího významu po vstupu České republiky do Evropské unie. Evropská komise rozdělila podniky do několika kategorií a to podle počtu zaměstnanců, obratu nebo celkové bilance. Drobný podnikatel zaměstnává méně než 10 zaměstnanců a jeho aktiva nebo obrat nepřesahují 2 mil. EUR. Malý podnikatel zaměstnává méně než 50 zaměstnanců a jeho aktiva nebo obrat nepřesahují 10 mil EUR. Střední podnikatel zaměstnává méně než 250 zaměstnanců a jeho aktiva nepřesahují částku 43 mil. EUR nebo má obrat menší jak 50 mil. EUR.[34].

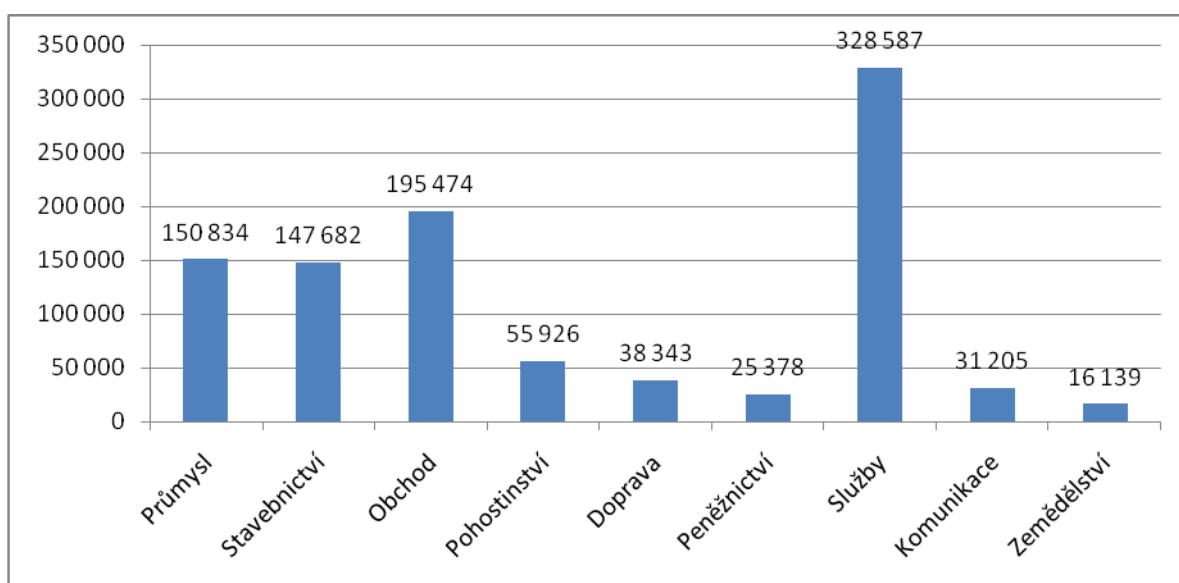
Lze rozlišit určité fáze rozvoje podnikání [13], tzv. seed, start-up, early stage a expanzní, kterými společnosti v průběhu životního cyklu prochází. Na základě toho, v které fázi se společnost nachází, má odlišnou míru rizikovosti, jiné požadavky na financování a samozřejmě přístup k financování. Fáze seed představuje předstartovní fázi podniku, v tomto období se podnik nachází na úrovni vývoje a výzkumu, kdy podnik má představu o svém budoucím produktu a podnikatelském záměru. Tato fáze je nejrizikovější, proto investoři očekávají nejvyšší zisky z vložených finančních prostředků. Start-up fáze představuje startovací financování podniku. V tomto období už podnik začíná svoji činnost, ale ještě nezahájil komerční prodej svých výrobků či služeb, takže pořád nedosahuje zisku. Stále je zde vysoké riziko, proto investoři očekávají vysoké zisky z vložených finančních prostředků. Fáze early stage, neboli počáteční rozvoj podniku, představuje fázi, kdy podnik vyrábí a prodává své produkty a pořád má možný potenciál rozvoje, ke kterému ale nemá dostatek vlastních finančních prostředků. Fáze expanzní neboli rozvojové financování je obdobné jako u předchozí fáze, podnik má neustále možnost expanze, může zde docházet například k růstu výrobních kapacit, vývoj nového produktu atd., na které ale podnik nemá vlastní finanční prostředky.

Z hlediska legislativy mezi základní předpisy upravující podmínky podnikání v ČR patří zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zákon č. 455/1992 Sb., živnostenský zákon a zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání. Dále sem patří například zákon č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, zákon č. 215/2004 Sb., o úpravě některých

vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje, zákon č. 319/2006 Sb., o některých opatřeních ke zprůhlednění finančních vztahů v oblasti veřejné podpory, zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole a další. Podnikání je podporováno aktivitami Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, Ministerstva pro místní rozvoj ČR, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a Ministerstva zemědělství ČR.

Podle analýzy Českého statistického úřadu[50] je typickým českým podnikatelem muž, občan České republiky, ve věku od 25 do 39 let, který má středoškolské vzdělání nebo je vyučený, pouze 15 % podnikatelů má předešlé zkušenosti s podnikáním. Hlavní motivem k podnikání je touha po osamostatnění se, vyzkoušení něčeho nového, předpoklad vyššího příjmu a řešení otázky nezaměstnanosti. Problémy v počátcích podnikání jsou zejména zajištění financování, navázání kontaktů se zákazníky, jednání s úřady. Z hlediska odvětvové struktury se v roce 2009 malé a střední podniky vyskytovaly v České republice v následujícím počtu:

Obrázek 1 - Počet aktivních malých a středních podniků podle odvětví v ČR v roce 2009

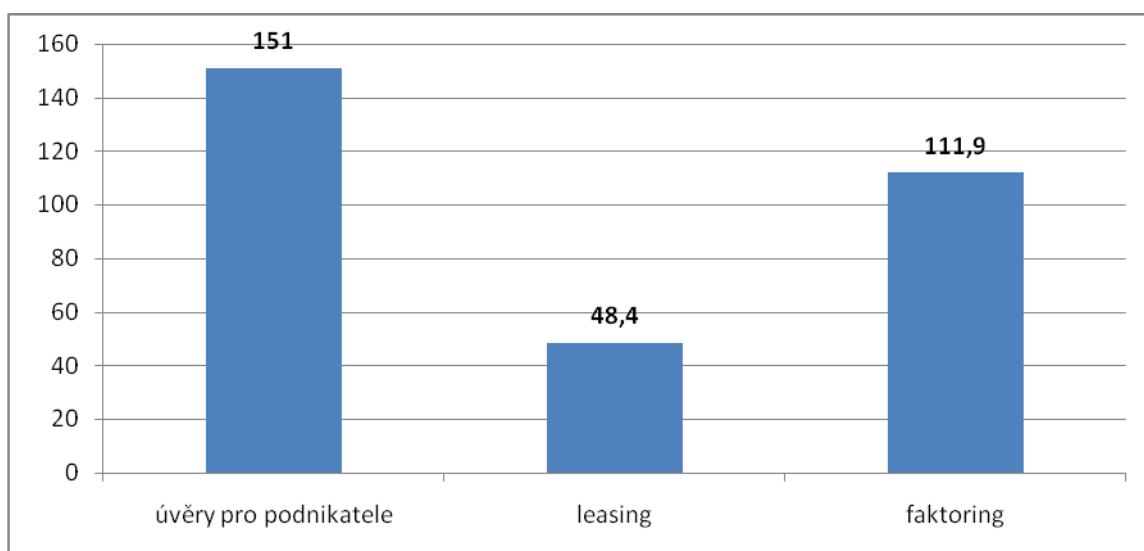
Zdroj: Zpracováno na základě dat [43]

Na obrázku 1 lze vidět, že největší počet malých a středních podniků působil ve službách, přičemž přesun od sekundárního sektoru k terciárnímu sektoru s vyšší přidanou hodnotou je pro Českou republiku žádoucí.

Malé a střední podniky mají oproti velkým společnostem určité nevýhody, obtížně získávají potřebný kapitál pro vlastní provoz a rozvoj, mají slabší pozici v rámci boje s konkurencí o zakázky, jsou více ohroženy výkyvy ekonomiky a mají i obtížnější přístup do odbytových sítí a zejména k exportu.

Pro vznik a další rozvoj podnikání je velmi významná finanční podpora, tedy podpora od různých finančních zprostředkovatelů. Patří sem především bankovní instituce, které svým klientům poskytují bankovní úvěry, záruky, umožňují jim finanční pronájem, investování do CP atd. Dále sem patří faktoringové společnosti, které od svých klientů odkupují krátkodobé pohledávky před lhůtou splatnosti, forfaitingové společnosti, které odkupují střednědobé a dlouhodobé pohledávky, nebo leasingové společnosti, fondy rizikového kapitálu a další.

Obrázek 2 - Objem úvěrů, leasingu a faktoringu poskytnutých v ČR v roce 2010 (v mld. Kč)

Zdroj: zpracováno na základě dat [18],[34]

Stěžejním zdrojem financování pro podniky je financování dluhové, úvěry v roce 2010 dosáhly 151 mld. Kč, dalším zdrojem, který podniky pro svůj rozvoj využívaly, byl faktoring a třetím zdrojem je leasing, který v roce 2010 činil necelých 49 mld. Kč.

1.1 Institucionální podpora podnikání

Institucionální podpora podnikání je představována společnostmi, které cestou financování nebo poradenství, pomáhají podnikům se začátkem podnikání nebo jeho další expanzí. Kromě kapitálu je pro společnosti významné i poskytování poradenství, zejména

pro podniky v počáteční fázi rozvoje, a zastupování. Jednotlivé instituce mohou vykonávat buď jednu z těchto činností, nebo obě.

Následující subkapitoly stručně představují české instituce, zřízené určitým veřejným orgánem, podporující české podnikatelské prostředí, které jsou rozděleny podle formy podpory. Toto rozdělení bylo provedeno na základě subjektivního posouzení dle převládající činnosti.

1.1.1 Institucionální podpora orientující se na financování podnikatelského prostředí

Finanční podpora podnikání zahrnuje různé druhy úvěrů a transferů, které nabízí příslušné finanční instituce. Mezi tyto instituce se například řadí Českomoravská záruční a rozvojová banka nebo Česká exportní banka.

Významnou funkcí těchto institucí je, že určitým způsobem nahrazují soukromé subjekty tím, že podporují zejména podniky, které by mohly mít s přístupem na klasický bankovní trh problém vzhledem ke své rizikovosti.

- **Českomoravská záruční a rozvojová banka**

Tato akciová společnost pomáhá rozvíjet malé a střední podnikání, infrastrukturu a další oblasti české ekonomiky. Jedná se o významný subjekt podporující rozvoj českých malých a středních podniků.

Banka poskytuje především záruky pro malé a střední podnikatele, zvýhodněné úvěry s využitím prostředků státního rozpočtu, strukturálních fondů a krajů. Mimo to podporuje vlastníky bytových domů při jejich rekonstrukci a nabízí zvýhodněné úvěry pro vodohospodářské projekty. Působí také jako finanční manažer prostředků poskytnutých České republice na financování rozvoje infrastruktury.

Podnikům banka nabízí záruky za bankovní úvěry, čímž jim zpřístupňuje kapitál, záruky za návrh do výběrového řízení a zvýhodněné úvěry. Kromě podniků podporuje i další subjekty, vlastníky bytových domů nebo obce. Obcím nabízí úvěry, investiční a finanční služby a treasury, což zahrnuje obchody s dluhopisy, termínované vklady, obchody s pokladničními poukázkami, směnečné obchody, devizové obchody a repo obchody. [19]

- **Česká exportní banka**

Česká exportní banka vznikla v roce 1995 a je v přímém vlastnictví státu. Akcionářská práva vykonává Ministerstvo financí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo zemědělství. Základním úkolem banky je poskytovat státní podporu vývozu, což provádí pomocí poskytování a financování vývozních úvěrů a dalších služeb souvisejících s vývozem. Tato banka významně doplňuje domácí bankovní soustavu ve smyslu schopnosti financování vývozních transakcí, které s sebou nesou rizika, že nebudou akceptovány pro běžné komerční banky a které vyžadují dlouhodobé zdroje financování.

Česká exportní banka poskytuje různé druhy vývozních úvěrů, produkty předexportního financování, které se vztahují na přímé úvěry pro vývozce nebo výrobce na financování výroby pro vývoz, nebo na pořízení investičního majetku. Dále poskytuje neplatební záruky za závazky, úvěry na financování investic českých právnických osob v zahraničí, které jsou určeny na vybudování investice na zelené louce nebo na koupi majetkové účasti na společnosti v zemi realizované investice, a další nástroje.

Kromě těchto produktů Česká exportní banka vytvořila programy pro malé a střední podniky. Tyto programy umožňují podnikům získat financování jejich přímých vývozních aktivit nebo jejich subdodávek za pomoci střednědobých nebo dlouhodobých vývozních úvěrů, které jsou realizovány významnými českými exportéry. Jedná se o programy podpory malých a středních podniků - vývozce, program podpory malých a středních podniků - subdodavatel exportéra a o další programy, kam se řadí například vystavování bankovních záruk.

1.1.2 Institucionální podpora orientující se na nefinanční pomoc

V oblasti poradenství se jedná především o samotné poskytování rad podnikatelům, různé druhy pomoci a zastupování klientů u dané instituce. Mezi takové instituce se například řadí CzechInvest, CzechTrade, Exportní garanční a pojišťovací společnost, Hospodářská komora ČR a Agrární komora ČR.

- **CzechInvest**

CzechInvest je státní příspěvková organizace, která je podřízená Ministerstvu průmyslu a obchodu České republiky. Tato organizace podporuje a posiluje

konkurenceschopnost ekonomiky České republiky prostřednictvím podpory malých a středních podnikatelů, podnikatelské infrastruktury, inovací a získáváním zahraničních investic. Hlavním cílem CzechInvest je napomoci rozvoji domácích podniků, podporovat české i zahraniční investory, a celkové podnikatelské prostředí.

CzechInvest poskytuje informace o možnostech finanční podpory malých a středních podniků, pomáhá při implementaci dotačních programů financovaných EU a státem, podporuje subdodavatele, poskytuje poradenství a službu AfterCare, což je služba pro zahraniční investory, kteří působí v ČR. Významná je podpora implementace dotačních programů financovaných z Evropských fondů nebo národních. Tyto programy jsou v současné době platné pro stávající programovací období 2007 – 2013 a týkají se tří základních oblastí: podnikání a inovace, lidské zdroje a zaměstnanost a na oblast výzkumu a vývoje.

- **CzechTrade**

CzechTrade je příspěvková organizace Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky. Díky znalosti zahraničních trhů a získaným zkušenostem CzechTrade pomáhá českým vývozcům uspět na zahraničním trhu a umožňuje jim také uspořít související náklady a čas.

Hlavními cíli agentury je poskytovat českým podnikům kvalitní servis a potřebné informace, dále prosazovat individuální a profesionální přístup k požadavkům zákazníků a vytvářet s nimi dlouhodobé vztahy, a v neposlední řadě je jejím cílem podílet se na rozšiřování exportních příležitostí pro české vývozce.

- **Exportní garanční a pojišťovací společnost**

Společnost EGAP vznikla jako státní úvěrová pojišťovna se zaměřením na pojišťování vývozních úvěrů proti teritoriálním a tržně nepojistitelným komerčním rizikům, které jsou spojeny s vývozem zboží a služeb z České republiky. Společnost EGAP vlastní stát, který svá akcionářská práva vykonává prostřednictvím Ministerstva financí, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva zemědělství a Ministerstva zahraničních věcí.

Tato společnost pojišťuje české vývozce zboží, služeb a investic bez rozdílu jejich velikosti, právní formy podnikání a objemu pojištěného vývozu. Hlavní činností

společnosti je pojišťování vývozních úvěrů proti vývozním úvěrovým rizikům, kterými mohou být teritoriální riziko a teritoriální riziko v kombinaci s tržně nezajistitelným komerčním rizikem. Základními druhy pojištění jsou pojištění krátkodobých vývozních úvěrů proti teritoriálním rizikům, pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení, pojištění vývozního odběratelského úvěru, pojištění potvrzeného akreditivu, pojištění úvěru na předexportní financování výroby, pojištění investic českých právnických osob v zahraničí, pojištění bankovní záruky, atd. [8]

Významnou klientelu pro společnost EGAP představují malé a střední podniky, a proto podpora vývozních aktivit těchto podniků patří k prioritám pojišťovny. EGAP v této oblasti podporuje především předexportní financování a poskytuje bankovní záruky. Tuto podporu nabízí ve spolupráci s některými bankami, kterými jsou Česká exportní banka, Česká spořitelna, Komerční banka, LBBW Bank CZ, Commerzbank, UniCredit Bank a Citibank. Společnost poskytovala i nabídky pojištění na komerční bázi. Pro tyto účely vznikla roku 2005 dceřiná společnost Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a. s. (KUPEG). Tato úvěrová společnost pojišťuje své klienty proti riziku nezaplacení ze strany kupujících, bez rozdílu, zda se jedná o domácího či zahraničního kupujícího.

- **Hospodářská komora ČR**

Hospodářská komora České republiky zastupuje podnikatele a podporuje všechny podnikatelské oblasti mimo zemědělství, potravinářství a lesnictví, neboť tuto činnost zastává Agrární komora ČR.

Jejím hlavním cílem je vytvářet příležitosti pro podnikání, prosazovat a podporovat opatření, která napomáhají rozvoji podnikání v České republice, a tím pomáhat udržovat celkovou ekonomickou stabilitu republiky. Také má za úkol vytvářet dobré předpoklady pro hladký chod podnikání v souladu mezi podnikateli a státem, má pomáhat malým a středním podnikatelům formou poradenství v oblasti exportu, importu a v oblasti daní.

Hospodářská komora České republiky informuje o hospodářských podmínkách a ekonomickém vývoji, o právních předpisech týkající se podnikatelských aktivit, zajišťuje hospodářský styk se zahraničím, poskytuje poradenské a konzultační služby v otázkách spojených s podnikatelskou činností, zabezpečuje propagaci podnikatelské činnosti svých členů, navazuje a rozvíjí styky s obchodními institucemi v zahraničí, atd. [37]

- **Agrární komora ČR**

Agrární komora ČR je nevládní organizací, sdružující většinu podnikatelů v zemědělství, lesnictví a potravinářství, prosazuje a obhajuje jejich zájmy a poskytuje poradenství a informační služby po celé ČR v oblasti právní a legislativní, konzultační, poradenské a praktické přípravy na povolání, zahraničních vztahů, celní a certifikační.

- **Svaz průmyslu a dopravy**

Tato nevládní organizace sdružující zaměstnavatele a podnikatele z oblasti průmyslu a dopravy je nezávislou organizací. Členy jsou převážně výrobní podniky, ale i některé banky, pojišťovny a poradenské společnosti. Hlavním cílem Svazu je ovlivňování hospodářské a sociální politiky vlády České republiky, tvorba optimálních podmínek pro dynamický rozvoj podnikání v ČR. Snaží se pro své členy vytvářet vhodné podnikatelské a zaměstnavatelské prostředí, které povede k dlouhodobě udržitelné prosperitě společnosti. Svaz je zaměřen na oblasti daní, legislativy, trhu práce a rozvoje lidských zdrojů, EU, ochrany životního prostředí, výzkumu a vývoje, podpory exportu a dopravy.[12]

- **Podnikatelská a inovační centra**

Obecně jsou považována podnikatelská a inovační centra za důležité instituce zejména pro společnosti v počáteční fázi podnikání. V České republice funguje například síť Podnikatelská a inovační centra nebo Společnost vědeckotechnických parků ČR. Tato centra podporují vznik a rozvoj inovativních podniků. Nabízí pomoc při zpracovávání podnikatelských plánů, získávání financí pro malé a střední podniky a je součinná při jejich zapojování do evropských sítí a programů.

- **CzechPOINT**

CzechPOINT, neboli Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál, pozitivně ovlivňuje podnikatelské prostředí snížením administrativní zátěže, což je značný problém podniků. Je projektem Ministerstva vnitra ČR, jehož hlavním účelem je usnadnit komunikaci s úřady a institucemi. Jedná se o asistenční místa, kde může každý získat ověřené výpisy ze živnostenského a obchodního rejstříku, z katastru nemovitostí, z rejstříku trestů, z centrálního rejstříku řidičů, může žádat o zřízení datové schránky. Největší zájem je o výpis z rejstříku trestů a katastru nemovitostí. Cílem CzechPOINTu je

vytvořit službu pro komunikaci se státem prostřednictvím jednoho univerzálního místa, kde je možné získat a ověřit data z veřejných i neveřejných informačních systémů, úředně ověřit dokumenty a listiny, převést písemné dokumenty do elektronické podoby a naopak, získat informace o průběhu správních řízení ve vztahu k občanovi a podat podání pro zahájení řízení správních orgánů.[14]

1.1.3 Institucionální podpora založená na fungování webových portálů

Zvláštní skupinou v rámci podpory podnikatelského prostředí jsou webové portály, které nabízejí online různé informace. V České republice je významný například portály: BusinessInfo.cz, Business.center.cz nebo Portal.gov.cz.

- **BusinessInfo.cz**

BusinessInfo.cz je webový portál pro podnikání a export o který se stará agentura CzechTrade. Partnery portálu jsou různá ministerstva, např. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvo dopravy ČR, Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a další, nestátní podnikatelské instituce, komory a svazy.

Hlavním cílem BusinessInfo.cz je zjednodušit podnikatelům orientaci v informacích a službách poskytovaných státní správou. Portál je určen pro začínající podnikatele, pro informačně pokročilé podnikatele, pro zkušené exportéry a podniky s exportním potenciálem, pro novináře, pro zahraniční podnikatele a pro širokou podnikatelskou veřejnost. Obsahuje informace z oblastí legislativy, Evropské unie, zahraničního obchodu, financí a daní a z podpor podnikání a dotací.

- **Business.center.cz**

Portál Business.center.cz je veden společností HAVIT, s. r. o. a informuje o zákonech, financích, právech a úřadech. Součástí portálu je i diskusní fórum. Cílem portálu je zjednodušit jak podnikatelům, tak i fyzickým osobám orientaci v zákonech, předpisech a další dokumentaci.

- **Portal.gov.cz**

Portal.gov.cz je vedený Ministerstvem vnitra a je určen pro občany, podnikatele a cizince. Na svých stránkách informuje o věcech v oblasti České republiky i v oblasti Evropské unie.

Část pro podnikatele, je rozdělena na podnikatelskou činnost, dotace a podpůrné programy, veřejné zakázky, právo a finance, rozvoj podnikání, daňový systém, pracovněprávní vztahy a informace o tržním prostředí. Tento přehledný systém umožňuje rychlou orientaci.

2 Podpora podnikatelského prostředí ze strany Evropské unie

Na podporu podnikání Evropské unie má významný vliv plnění Lisabonské smlouvy, která byla přijata Evropskou radou v roce 2000 s cílem do roku 2010 vytvořit z Evropské unie „nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější ekonomiku světa založenou na znalostech, schopnou udržitelného hospodářského růstu, vytváření více kvalitních pracovních příležitostí a zachovávající sociální soudržnost.“[12] Lisabonská smlouva je tvořena třemi oblastmi: oblastí Ekonomika a společnost založená na znalostech, Modernizace evropského sociálního modelu a Zdravá ekonomická perspektiva a příznivý růstový výhled ekonomiky. Z dosud nenaplněných cílů Lisabonské strategie vychází i cíle budoucí kohezní politiky.

Velice významnou roli pro podnikatelské prostředí hraje právě kohezní politika, která tvoří 35,7 % celkového rozpočtu EU [42], jejím obecným cílem je snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů, snižování zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů a posilování hospodářské, sociální soudržnosti za účelem harmonického vývoje EU.

Na základě celoevropského průzkumu [53], bylo zjištěno, že typický podnikatel v Evropské unii se rozhodne podnikat z důvodu touhy po nezávislosti a vyhlídce na vysoký příjem. V začátcích mají podniky největší problémy s kontaktováním zákazníků a administrativou.

2.1 Institucionální podpora podnikatelského prostředí

Podnikatelské prostředí členských států podporuje samozřejmě také Evropská unie, která cílí zejména na malé a střední podniky, které jsou stěžejním prvkem podnikatelského prostředí v Evropě.

Následující část práce se zabývá, stejně jako pro Českou republiku, institucionální podporou podnikatelského prostředí ze strany Evropské unie. Evropské instituce byly na základě subjektivního hodnocení převážení jejich činnosti rozděleny na instituce orientující se na finanční pomoc, na nefinanční pomoc, třetí, specifickou formu podpory zde opět představují webové portály.

2.1.1 Institucionální podpora orientující se na financování podnikatelského prostředí na úrovni EU

V rámci Evropské unie působí tři významné instituce, podporující podnikatelské prostředí. Vychází z cílů Evropské unie a snaží se přispět k jejich naplňování zejména prostřednictvím nepřímé finanční podpory.

Nepřímá finanční podpora představuje poskytování finančních prostředků pomocí zprostředkovatelů. Tito zprostředkovatelé většinou kombinují finanční prostředky z EU s vlastními produkty a službami. Mezi nepřímou podporu se řadí například záruky a mezaninové financování. Kromě nepřímé finanční podpory existuje i přímá finanční podpora, která se provádí nejčastěji formou spolufinancování projektů. O přímou podporu si může podnik zažádat obvykle ve formě dotací.

- **Evropská investiční banka**

Evropská investiční banka, dále jen EIB je neziskovou bankou, která poskytuje úvěry na dlouhodobé financování investičních projektů v souladu s cíli EU. Jejím hlavním cílem je posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Hlavní funkcí banky je financovat projekty evropského zájmu, investice malých podniků v Evropské unii a hospodářský rozvoj v kandidátských a rozvojových zemích. Banka pomáhá méně rozvinutým oblastem, pomáhá v rozvoji dopravních, telekomunikačních a energetických sítí, pomáhá v oblasti ochrany životního prostředí a kvality života a v oblasti rozvoje konkurenceschopnosti průmyslu a jeho integraci na evropské úrovni.

- **Evropský investiční fond**

Evropský investiční fond vznikl s cílem podpory malých podniků, působí po celé Evropské unii a v Chorvatsku, Turecku, Lichtenštejnsku, Norsku a na Islandu. Jeho většinovým vlastníkem je Evropská investiční banka. Tento fond se orientuje na nepřímou podporu podnikatelského prostředí, to znamená, že finanční prostředky jsou poskytnuty finančním zprostředkovatelům, kteří následně mohou financovat podniky. Evropský investiční fond používá na podporu buď své vlastní finanční prostředky, nebo prostředky, které mu svěřila Evropská investiční banka nebo Evropská komise.

- **Rozvojová banka Rady Evropy**

Tato právně a finančně samostatná banka představuje hlavní nástroj politiky solidarity, které rozvíjí Rada Evropy. Banka přispívá na rozvoj sociálních investičních programů pomocí půjček členským zemím nebo finančním institucím v těchto zemích. Hlavním cílem rozvojové banky Rady Evropy je řešení sociálních problémů. Především řeší problémy v oblasti uprchlíků, přistěhovalců a obětí přírodních nebo ekologických katastrof. Také poskytuje úvěry na projekty na vytváření a ochrany pracovních míst v malých a středních podnicích, na výstavbu sociálních bytů, na podporu vzdělávání a zdraví, zlepšení kvality životního prostředí a na další činnosti.

2.1.2 Podpora orientující se na nefinanční pomoc

- **EUROFI**

EUROFI je nezisková organizace, která sdružuje finanční instituce různých velikostí a různých právních forem podnikání. Jejím hlavním cílem je vytvořit efektivní a bezpečný evropský kapitálový trh. EUROFI provádí dvě základní činnosti a to výzkum a zprostředkování, a komunikaci a dění. V první oblasti provádí pravidelné interakce, které jsou organizovány se zástupci orgánů veřejné moci, s těmito orgány jsou diskutovány, testovány a jejich nedostatky jsou odstraňovány. V oblasti komunikace a dění pořádá EUROFI velké veřejné mezinárodní finanční diskuse, kterých se může zúčastnit každý, ať je členem nebo partnerem EUROFI či nikoli. Poslední diskuse se týkala předsednictví EU a zúčastnilo se jí přes 800 jedinců.

- **BUSINESSEUROPE**

BUSINESSEUROPE představuje sdružení 20 mil. podniků z 34 zemí Evropy,[11] které společně chtějí docílit růstu a konkurenceschopnosti Evropy. V ČR je členem této nástupnické organizace původního sdružení UNICE Svaz průmyslu a dopravy ČR. Hlavní cílem je zastupování a obhajování zájmů společností „tváří v tvář“ evropskou institucí s hlavním cílem zachování a posílení konkurenceschopnosti podniků.

BUSINESSEUROPE navrhla program pro Evropskou unii pro období 2010-2014. Program řeší pět hlavních výzev (krize, nepříznivý demografický vývoj, boj proti změně klimatu, zajištění energetické bezpečnosti a posílení role Evropy v globální ekonomice), čtyři podmínky pro využití (stabilizace finančních trhů, návrat ke zdravým veřejným

financím, urychlení strukturálních reforem, zachování otevřeného trhu), tři činitele obchodních příležitostí (obnovení jednotného trhu, zavedení ambiciózní mezinárodní obchodní politiky, podpora inovací, výzkumu a vzdělání), dvě složky pro zvyšování zaměstnanosti (podpora vytváření nových pracovních míst, zvýšení nabídky kvalifikovaných pracovních sil), jedna integrovaná taktika pro podnikání a průmysl.[11]

- **EUROCHAMBRES**

EUROCHAMBRES je seskupení evropských hospodářských komor, které sdružuje více než 20 mil. členských podniků ve 45 evropských zemích, zastupuje a podporuje evropské obchodní a průmyslové komory v průmyslovém prostředí.

Tento samostatný evropský orgán pomáhá ve všech sektorech a všem podnikům bez ohledu na jejich velikost. Pro komory se snaží zajistit větší vliv a silnější postavení ve všech důležitých hospodářských záležitostech, zajistit jejich účast na pro podniky důležitých projektech, poskytovat služby svým členům a rozvíjet evropskou podpůrnou síť pro podniky.

- **Evropské sdružení řemesel a malých a středních podniků**

Do Evropského sdružení řemesel a malých a středních podniků patří 85 členských organizací zastupujících více než 12 mil. malých a středních podniků.

Sdružení zastupuje zájmy evropských řemesel, živností a malých podniků. Svým členům poskytuje podporu a informace o politikách Evropské unie. Přímou se podílí na tvorbě právních předpisů týkajících se malých podniků.

- **Síť Enterprise Europe Network**

Tato síť vznikla jako sloučení Euro Info Center a Center pro transfer technologií. Zahrnuje v sobě spoustu programů, které podporují hospodářskou soutěž především malých a středních podniků. Hlavním cílem této sítě je podporovat hospodářskou soutěž především u malých a středních podniků, rozvíjet jejich inovační podnikání, poskytovat jim poradenství v oblasti financování projektů z programů EU, pomáhat jim v oblastech legislativy nebo ochrany duševního vlastnictví.

V ČR působí tato síť ve třech základních oblastech, kterými je poradenství pro podnikatele, inovace a technologický transfer, a projektové poradenství. Oblast poradenství pro podnikatele je dále rozdělena na poradenství, vyhledávání partnerů, odborné konference a semináře a na zpětnou vazbu k Evropské komisi (dále EK). Oblast inovace a technologický transfer je rozdělena do oblastí transfer technologií, databáze technologií, technologické burzy, ochrana průmyslového vlastnictví, projektové poradenství, poradenství pro podnikatele a inkubátory, a vědecko-technické parky. Projektové poradenství pro malé a střední podniky je rozdělena na projektové poradenství, právní poradenství, poradenství pro podnikatele a na transfer technologií. [22]

2.1.3 Podpora založená na fungování webových portálů

- **Systém SOLVIT**

SOLVIT představuje systém řešení problémů na vnitřním trhu EU. Každý členský stát má ve své zemi vlastní centrum SOLVIT. Tento systém tvoří on-line síť center, která vzájemně spolupracují a řeší problémy způsobené nesprávnou aplikací evropského práva, která vznikla ze strany správních orgánů, řeší stížností, které dostává a u kterých je reálná možnost, že by mohly být vyřešeny bez soudní žaloby. Představuje tak mechanismus pro alternativní řešení sporů, je mnohem rychlejší, než kdyby se spor měl řešit soudní cestou. SOLVIT se zabývá problémy v oblastech uznání odborné kvalifikace a diplomů, přístupu ke vzdělání, povolení k pobytu, volebního práva, sociálního zabezpečení, zaměstnaneckých práv, řídičských oprávnění, registrace motorových vozidel, daně a soustavy dalších oblastí.

- **Síť EURES**

Jedná se o síť, která napomáhá volnému pohybu pracovních sil v rámci Evropského hospodářského prostoru, který představuje 27 členských států EU a Norsko, Lichtenštejnsko a Island. EURES je určen uchazečům o práci, kteří se chtějí přestěhovat do jiné země za prací či studiem, a pro zaměstnavatele, kteří mají zájem zaměstnat pracovníky z jiných zemí. Tato síť poskytuje tři základní služby, kterými jsou adekvátní a aktuální informace, poradenství a zprostředkování pracovního místa. Toto dělá za pomoci sítě poradců, což jsou specialisté k této činnosti vyškoleni.

- **Evropský portál pro malé a střední podniky**

Tento centralizovaný portál zřízený Evropskou komisí poskytuje odkazy na informace o politikách, programech, projektech, nástrojích a službách EU, které jsou zaměřené na malé a střední podniky.

Poskytuje informace o finančních zdrojích, partnerech a veřejných zakázkách, využívání trhu, politice EU v oblasti malého a středního podnikání, statistiky a další dokumenty.

- **Evropský podnikatelský konzultační panel**

Jedná se o skupinu podnikatelů, se kterými Evropská komise na internetu konzultuje své návrhy. Členy EBTP se může stát každý, kdo vyplní vstupní formulář, členství je tedy dobrovolné. Konzultace fungují formou 6-8 dotazníků za rok, přičemž vyplnění každého z nich zabere 15-20 minut, tyto dotazníky jsou dostupné ve všech jazycích EU.

EBTP je pouze pro podnikatele. Zastupitelské organizace a obchodní sdružení mohou vyzvat subjekty, které zastupují, aby je v EBTP reprezentovaly. V současnosti má EBTP přes 3500 členů.[25] Význam tohoto panelu tedy spočívá ve sdílení znalostí a zkušeností veřejného a soukromého sektoru, což Evropská unie obecně podporuje.

3 Finanční nástroje v Evropské unii

K naplnění cílů svých politik využívá Evropská unie různé finanční nástroje. V současné době je řešena budoucí podoba kohezní politiky a v rámci ní i nové finanční nástroje, které se kromě klasických dotací budou využívat.

Kohezní politika je jednou ze základních a významných politik Evropské unie. I přesto, že se Evropská unie řadí mezi nejbohatší oblasti světa, existují mezi jednotlivými regiony velké rozdíly, proto vznikla kohezní politika, jejímž základním cílem je tyto rozdíly snižovat a zamezit vzniku dalších nepoměřů. Cílem kohezní politiky pro programové období 2007 - 2013 je cíl Konvergence, který má za úkol podpořit růst a vytváření pracovních míst v nejméně rozvinutých členských státech a regionech (HDP menší než 75 % průměru EU)[12]. Druhým cílem je cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, který je určen pro podporu nejméně rozvinutých regionů s cílem pomoci vypořádat se s velkými ekonomickými či sociálními změnami, globalizací a přechodem na znalostní společnost. Třetím cílem je Evropská územní spolupráce, kde se jedná o stimulaci regionální spolupráce na příhraniční, mezinárodní a nadnárodní úrovni za účelem nalezení společného řešení problémů. V současné době jsou největšími příjemci finančních zdrojů kohezní politiky státy východní a střední Evropy včetně České republiky, která má možnost vyčerpat 26,7 miliard EUR, což po Polsku, Španělsku a Itálii představuje nejvyšší alokaci finančních prostředků.[12]

Budoucnost kohezní politiky vychází z Barcovy zprávy Program pro reformovanou kohezní politiku a ze strategie Evropa 2020. Barcova zpráva se zabývá odůvodněním kohezní politiky z ekonomického hlediska a zdůrazňuje její význam v rámci politik EU, vyhodnocuje dosavadní vývoj a doporučuje některé reformní kroky pro budoucnost. Strategie Evropa 2020 má tři priority: determinace ekonomického růstu prostřednictvím znalostí a inovací, boj proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci a ekologie. Hlavními cíli strategie je zvýšit míru zaměstnanosti, zvýšit investice do vědy a výzkumu a inovací, snížit emise oxidu uhličitého a zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie, zvýšit podíl vysokoškoláků v mladší populaci a zajistit pokles Evropanů ohrožených chudobou. Tato strategie má být v budoucnosti podkladem pro využívání strukturálních fondů po roce 2013.

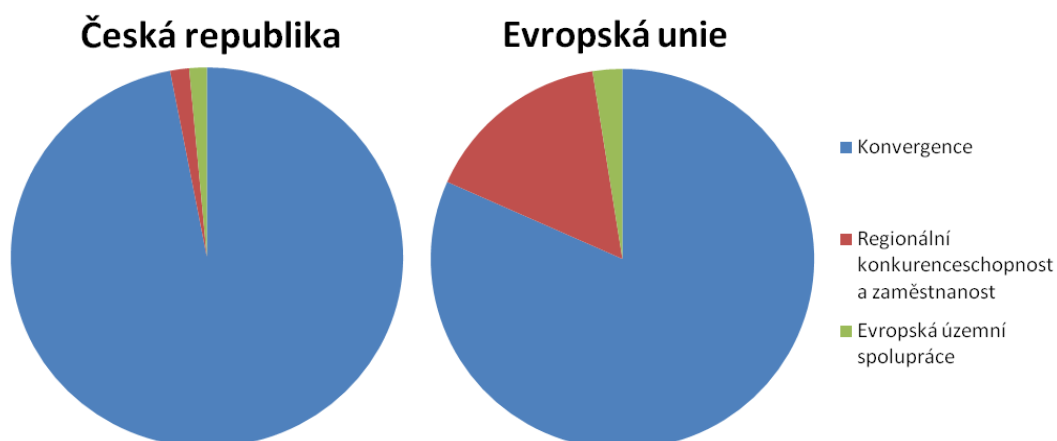
3.1 Fondy Evropské unie

Fondy Evropské unie, tedy strukturální fondy a fond soudržnosti, jsou hlavním nástrojem podpory kohezní politiky a mají tak pomoci méně rozvinutým a znevýhodněným regionům. Finanční zdroje pro období 2007-2013 se rozdělují podle těchto tří cílů: Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, Evropská územní spolupráce.

Prostředky v rámci cíle Konvergence je určen pro regiony na úrovni NUTS II s HDP na obyvatele nižším než 75 % průměru tohoto ukazatele pro celou EU [36]. Také je určen pro státy, jejichž HND na obyvatele je nižší než 90 % průměru tohoto ukazatele pro celou EU [36].

V ČR se pak tato podpora týká všech regionů soudržnosti s výjimkou Hlavního města Prahy. Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je určen na podporu regionů na úrovni NUTS II nebo NUTS I, které nemohou být zařazeny do cíle Konvergence. V ČR sem patří Hlavní město Praha. A cíl Evropská územní spolupráce je určena pro regiony na úrovni NUTS III nacházejících se podél všech vnitřních a některých vnějších pozemních hranic a všech regionů úrovně NUTS III podél námořních hranic do vzdálenosti 150 kilometrů. Také je podporována meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů. V ČR je tato podpora platná pro všechny regiony.

Obrázek 3 – Porovnání plánovaného rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU v období 2007 – 2013 pro ČR a pro celou EU

Zdroj: [36]

Pro období 2007-2013 bylo České republice k čerpání přiděleno z fondů EU 26,69 miliard EUR. Jelikož ale EU financuje maximálně 85 % uskutečněných aktivit v rámci regionální politiky, jde tedy o kofinancování, musí Česká republika doplnit tyto prostředky asi 4 mld. EUR [36]. K 3. 2. 2011 bylo skutečné čerpání zdrojů z fondů EU ve formě dotací ve výši 754,9 mld. Kč. [59]

Evropské fondy jsou představovány třemi hlavními fondy: Fond soudržnosti a dva strukturální fondy: Evropský fond regionálního rozvoje a Evropský sociální fond.

- **Evropský fond regionálního rozvoje**

Evropský fond regionálního rozvoje, European Regional Development Fund (ERDF), je zaměřen na podporu investičních projektů, kam se řadí výstavba silnic a železnic, budování stokových systémů, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, podpora začínajících podnikatelů, rekonstrukce kulturních památek a další. Hlavním cílem je pomáhat odstraňovat zásadní regionální rozdíly v Evropském společenství. Fond má podporovat hospodářskou a sociální soudržnosti nápravou hlavních regionálních rozdílů a účastí na rozvoji a přeměně regionů.[36]

- **Evropský sociální fond**

Evropský sociální fond, European Social Fund (ESF), je zaměřen na podporu neinvestičních projektů, například se jedná o rekvalifikace nezaměstnaných, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež etnické menšiny, podporu začínajícím OSVČ a další. Hlavním cílem je rozvíjen zaměstnanost, snižovat nezaměstnanost, podporovat sociální začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů. [36]

- **Fond soudržnosti**

Fond soudržnosti, Cohesion Fund (CF), nepatří mezi strukturální fondy, neboť podporuje rozvoj chudších států nikoliv regionů. Poskytování pomoci z tohoto fondu je dáno dvěma podmínkami, hrubým národním důchodem, který nesmí u členského státu překročit 90 % průměru EU a členský stát musí realizovat program „hospodářské konvergence“. Fond soudržnosti poskytuje příspěvky na projekty, které přispívají k dosažení cílů v oblasti životního prostředí a transevropských dopravních sítí a zajišťuje

posun podporovaných států k rozpočtové stabilitě, kterou vyžaduje Evropská měnová unie.[36]

3.2 Tradiční finanční nástroje kohezní politiky

Nejčastějšími finančními nástroji, které se využívají v České republice v plánovacím období 2007-2013 jsou dotace a úvěry, které jsou vázány jednak na prostředky z fondů EU, tak i na další zdroje např. prostředky EIB. Tyto prostředky se využívají v 26 operačních programech, viz schéma 1 - Rozdělení operačních programů pro období 2007-2013 a v programech EU.

3.2.1 Dotace z fondů Evropské unie a postup jejího získání

Dotace představuje „peněžní dar nebo daru podobná peněžítá úhrada ze strany veřejného sektoru nějakému subjektu v zájmu podpory jeho činnosti, případně pro snížení ceny určitého statku, jehož poskytování je ve „veřejném zájmu“. Dotace představuje přímou podmíněnou a nevratnou peněžní podporu.“[38] Dotaci z fondů EU může čerpat malý a střední podnikatel, města a obce, neziskové organizace a státní organizace například na nákup nových strojů, zmodernizování technologií výroby, zvýšení vývozu a propagace společnosti, vzdělávání zaměstnanců, podporu výstavbu objektů určených k podnikání, vylepšení a vybudování odpadového hospodářství atd.

Na toto plánovací období mohou být dotace čerpány v rámci operačních programů, jak uvádí schéma 1 s bližším popisem vybraných operačních programů v příloze č. 1.

Schéma 1 - Rozdělení operačních programů ČR pro období 2007 - 2013

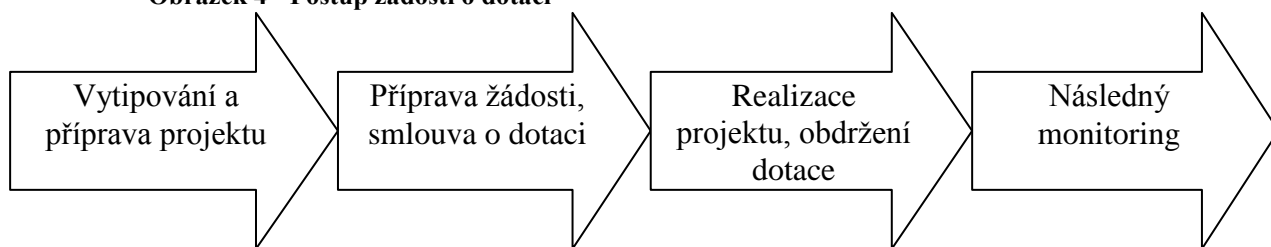
Tematické operační programy	Regionální OP	Operační programy Praha	Evropská územní spolupráce
Integrovaný operační program	ROP NUTS II Severozápad	OP Praha Konkurenceschopnost	OP Mezuregionální spolupráce
OP Podnikání a inovace	ROP NUTS II Severovýchod	OP Praha Adaptabilita	OP Nadnárodní spolupráce
OP Životní prostředí	ROP NUTS II Střední Čechy		OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko
OP Doprava	ROP NUTS II Jihozápad		OP Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	ROP NUTS II Jihovýchod		OP Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko
OP Výzkum a vývoj pro inovace	ROP NUTS II Moravskoslezsko		OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	ROP NUTS II Střední Morava		OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko
OP Technická pomoc			Síťový OP EXPON 2013
			Síťový OP INTERACT II

Zdroj: zpracováno na základě dat [36]

Podnikatel, usilující o získání dotace nejprve zjišťuje dotační možnosti pro svůj projekt, které uvádí jednotlivá ministerstva nebo specializované instituce (CzechInvest). Dalším krokem je zajištění financování projektu, protože dotace jsou vypláceny zpětně, až po realizaci projektu, podnikatel tedy musí být schopen celý projekt financovat z interních nebo externích zdrojů. Důležitou součástí je i následná administrativa a dodržování všech

stanovených podmínek, jinak žadateli hrozí, že mu dotace bude odebrána a mohou mu být uděleny i penále.

Obrázek 4 - Postup žádosti o dotaci

Zdroj: [43]

3.2.2 Dluhové financování

Financování prostřednictvím úvěrů je pro evropské podniky stěžejním zdrojem saturování dodatečné potřeby kapitálu. Úvěry mohou být podle způsobu získání přímé bankovní, které jsou přímo poskytovány bankou, nebo zprostředkovaně, poskytované třetí osobou. Z hlediska času se úvěry dělí na krátkodobé se splatností do jednoho roku, střednědobé, kdy se jedná o úvěry pořizované na dobu jednoho roku až čtyř let a dlouhodobé, což jsou úvěry se splatností delší jak 4 roky. Implicitně se předpokládá, že se jedná o úročný cizí kapitál.

Mezi krátkodobé úvěry se řadí například kontokorentní úvěr, kdy klient čerpá své finanční prostředky a po jejich vyčerpání může čerpat úvěr do sjednané výše. Dalším krátkodobým úvěrem je například revolvingový úvěr, který banka doplňuje průběžně do sjednané výše, za což požaduje vyšší úrok, a lombardní úvěr, který je jištěný movitou zástavou popřípadě právy a je poskytován maximálně do výše tržní ceny zástavy. Dalším, často používaným krátkodobým úvěrem je úvěr dodavatelský, který ale není poskytován bankou, ale dodavatelem. Tento úvěr vzniká na základě dohody o platebních podmínkách a představuje odklad platby, který poskytuje dodavatel odběrateli.

Mezi nejčastější druhy dlouhodobých a střednědobých bankovních úvěrů se řadí emisní úvěr, kdy banka odkupuje od podniku dluhopisy, které dlužník emituje s cílem získat větší finanční obnos, dále hypoteční úvěr, při jehož poskytnutí banka žádá záruku nemovitou zástavou a úvěrový úpis neboli závazková listina, která obsahuje podmínky poskytnutí úvěru, jeho splácení, úrokové podmínky apod.

Jak již bylo uvedeno, dluhové financování je pro Evropu typické, a proto ho samozřejmě Evropská unie v rámci podpory podnikatelského prostředí intenzivně využívá. Důležitou charakteristikou je přitom opět kofinancování. Například EIB poskytuje úvěry svým klientům maximálně do výše 50 % [28] celkových nákladů na projekt. Stěžejní je, zda daný projekt přispívá k dosahování cílů EU, zda je smysluplný po stránce ekonomické, finanční i technické a zda bude přinášet finanční zhodnocení. Pro období 2008 – 2011 vyčlenila EIB pro malé a střední podniky prostředky ve výši 30 mld. EUR, přičemž jde o nepřímou podporu podnikům financováním zprostředkovatelů, kterými mohou být komerční banky a jsou zaměřené především na hmotné a nehmotné investice, ale současně mohou být využity i jako provozní kapitál. Půjčky jsou poskytované na dobu od 2 let do 12 let a výše maximálního úvěru může být na 12,5 mil. EUR [28].

Dalším orgánem EU, který podporuje dluhové financování, je Evropský investiční fond, který různými nástroji navyšuje kapitálovou sílu finančních zprostředkovatelů, poskytujících úvěry podnikům. V rámci podpory ze strany Evropské unie v oblasti úvěrů lze využít například konkrétní nástroje:

- **Risk-Sharing Finance Facility**

Risk-Sharing Finance Facility je nástroj, který slouží k financování vysoce rizikových projektů v oblasti výzkumu a vývoje. Tento nástroj vznikl ve spolupráci Evropské komise a Evropské investiční banky. Nástroj je určen ke zlepšení přístupu k financím pro soukromé podniky nebo státní instituce, které podnikají v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, neboť byla tato oblast identifikována jako klíčový faktor ke zlepšení konkurenceschopnosti, který má zajistit dlouhodobý hospodářský růst a zaměstnanost v Evropě.

- **Structured Finance Facility**

Structured Finance Facility je nástroj, který je určen k financování vysoce rizikových projektů. Hlavním cílem nástroje je zkvalitnění poskytování podpor pro prioritní projekty, kde tyto podpory jsou vyšší než podpory poskytované běžně bankami.

- **European Clean Transport Facility**

European Clean Transport Facility je jedním z hlavních projektů EIB. Projekt je zaměřen na výzkum, vývoj a inovace v oblasti snižování emisí a energetické účinnosti v dopravě. EIB poskytuje podnikům finanční prostředky formou přímého úvěrování, zprostředkovaného financování, záruk za úvěry atd. Na tento projekt je vyčleněna částka 4 mld. EUR ročně a to pro automobilový, železniční, letecký a lodní průmysl [28].

- **Zvýhodněný úvěr Progress**

Úvěr Progress je v rámci operačního programu Podnikání a inovace poskytován v České republice Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou a je určen pro malé a střední podnikatele v oblasti zpracovatelského průmyslu a obchodu. Tento úvěr je poskytován do výše 20 mil. Kč maximálně na 75 % předpokládaných způsobilých výdajů projektu, úroková sazba je fixní ve výši 3 % p. a., doba splatnosti úvěru je maximálně 9 let od data uzavření smlouvy, splátky je v tomto případě možné odložit až na 3 roky [19]. K zajištění úvěru Progress je zapotřebí alespoň směnka vystavená příjemcem podpory s avalem nejméně jedné fyzické nebo právnické osoby. Aby mohl být úvěr poskytnut, musí být projekt zaměřen na podporu ekonomické činnosti, úvěr nesmí být použit v oblasti zemědělství, rybolovu, lesnictví, uhelného průmyslu, ocelářského průmyslu atd. Projekt musí být realizován na území České republiky a veškeré činnosti spojené s projektem musí být zahájeny až po podání žádosti o úvěr.

Na rozdíl od Programu Progress a Evropského nástroje mikrofinancování Progress, které se týkají celé Evropské unie a finanční prostředky jsou zde poskytovány formou mikroúvěrů (viz dále).

3.3 Nástroje finančního inženýrství

Do budoucna lze očekávat využívání nástrojů finančního inženýrství ve větší míře. Plánuje se využívat více i jiné nástroje než klasické dotace, případně úvěry a zapojit nástroje finančního inženýrství, které se často označují jako nástroje finančního inženýrství. V jejich rámci Evropská unie akcentuje mikroúvěry, rizikový kapitál, záruky a mezaninový kapitál. Zpravidla se jedná o nepřímou formu podpory, kdy je cílem navýšit kapitál finančních zprostředkovatelů na národních (regionálních) úrovních a tím podpořit místní podnikatele.

3.3.1 Mikroúvěry jako základ mikrofinancování

Mikroúvěry jsou součástí tzv. mikrofinancování, které kromě mikroúvěrů zahrnuje i mikropojištění a mikroúspory. Hlavním cílem mikrofinancování je poskytovat finanční podporu jednotlivcům nebo malým podnikům, a to zejména v rozvojových zemích. Mikroúvěr definuje EU jako půjčku do výše 25 000 EUR [12]. Je určena mikropodnikům s méně než 10 zaměstnanci a nezaměstnaným či neaktivním lidem, kteří chtějí začít podnikat, ale nemají přístup k běžným bankovním službám [12]. Standardně se v této oblasti vycházelo vždy z předpokladu, že hlavní cíl není vytvářet půjčkami zisk, ale napomoci adresátovi mikroúvěru v jeho sociální situaci tím, že získá prostředky na samostatně výdělečnou činnost. Lze však tvrdit, že v posledních letech tento koncept funguje více na ziskové bázi a stal se výhodnou investicí, vzhledem k poměrně vysokým úrokovým sazbám.

„Mikroúvěry jsou kritizovány z hlediska možnosti jejich zneužití, neboť je otázka, zda klient opravdu využije finanční prostředky na daný předmět, problémové mohou být vysoké sazby zprostředkovatelů a klasický bankovní přístup, kdy začalo vznikat podezření, že některé mikroúvěrové banky svoji činnost provádí za účelem dosažení maximálního zisku, tedy za příliš vysoké úrokové sazby. Kritizována je i netransparentnost, kdy u mikrofinančních institucí není přesně znatelné, kam plynou investované prostředky a zda plně splňují principy mikrofinancování. A v neposlední řadě se jedná o kritiku nestability organizací, neboť mnohé instituce jsou malé a nedokážou pružně reagovat a adresáti mikroúvěrů se mohou snadněji dostat do neschopnosti splácení.“[40] V poslední době byly mikroúvěry diskutovány právě zejména v otázce problémů s neschopností dlužníků splácet tyto půjčky.

3.3.1.1 Iniciativy podporující využívání mikroúvěrů

V rámci využívání mikroúvěrů jako nástroje finančního inženýrství se lze v Evropské unii setkat s programy, nástroji, které využívají přímo mikroúvěrů jakožto finančního nástroje k naplnění nějakého konkrétního cíle, a dále s programy, které cílí na podporu evropského mikroúvěrového trhu, zejména prostřednictvím navyšování kapitálu finančních zprostředkovatelů těchto půjček, ale využívají k tomu jiné finanční nástroje. Programy, které mají za cíl podpořit evropský trh mikroúvěrů, jsou zejména Evropský nástroj mikrofinancování Progress, Program Progress nebo, která doplňuje iniciativu JEREMIE (viz dále) [25].

V současnosti ve světě funguje asi 60 mikrofinančních institucí [40]. Podíl na tomto rozvoji má i internet, přes které je možné sledovat prezentace a nástroje jednotlivých mikrofinančních institucí a je tak možné přímé zapojení velkého počtu lidí do mikrofinancování. První mikroúvěrová instituce na světě je Grameen Bank, která byla založena v Bangladéši. V České republice například působí organizace MYELEN (My Eletronic Loan Exchange Network). Dále například Kiva, což je projekt pro zprostředkování mikrofinancování mezi investory a rozvojovým světem.

- **Evropský nástroj mikrofinancování Progress**

Evropský nástroj mikrofinancování Progres vytvořila Evropská komise s cílem zajistit snadnější přístup k finančním prostředkům pro lidi, kteří chtějí založit nebo rozvíjet svůj podnik. Tento program neposkytuje finanční prostředky přímo, ale prostřednictvím finančních institucí v zemích EU, které mikropůjčky podnikatelům nabízejí. Tato pomoc může probíhat dvěma způsoby, buď jsou těmto institucím poskytnuty finanční prostředky, které pak instituce poskytuje dále formou mikroúvěrů, nebo je těmto finančním institucím poskytnuta záruka, aby měly možnost získat potřebný kapitál jinde. Záruky poskytuje Evropský investiční fond a v oblasti finančních nástrojů je hlavními investory Evropská komise a Evropská investiční banka, které poskytují své finanční prostředky mikrofinančním institucím, které je tedy poté poskytují svým klientům formou mikroúvěrů.

„Očekává se, že ze základního rozpočtu ve výši 100 milionů EUR se podaří získat finanční prostředky na mikroúvěry v celkové výši až 500 milionů EUR. K tomu by měla vést spolupráce se skupinou EIB. Díky tomu by se v rozmezí až osmi let mohlo podařit poskytnout přibližně 45 000 půjček.“[25]

- **Program PROGRESS**

Program PROGRESS vznikl, aby napomáhal naplnění cílů EU v oblasti zaměstnanosti, sociálních věcí a rovných příležitostí, také má pomoci k dosažení cílů Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost. Program je určen na období 2007 - 2013 a nahrazuje programy diskriminace, rovnost žen a mužů, opatření v oblasti zaměstnanosti a v boji proti sociálnímu vyloučení, které přestaly platit v roce 2006. Využít jej mohou všechny členské státy EU, dále kandidátské státy EU a Island, Lichtenštejnsko, Norsko a

Švýcarsko v pěti oblastech: zaměstnanost, sociální začlenění a ochrana, pracovní podmínky, nediskriminace a rovnost žen a mužů.

Program využívá přímo mikroúvěrů jako finančního nástroje k naplňování cíle EU v oblasti zaměstnanosti, sociálních věcí a rovných příležitostí. O tom, komu budou finanční prostředky poskytnuty, rozhoduje komise na základě výběrového řízení nebo výzvy k předkládání návrhů. Prostředky jsou poskytnuty maximálně do výše 80 % nákladů daného projektu, přičemž na současné programovací období je poskytnuto 743,25 mil. EUR [25].

- **JASMINE**

JASMINE, neboli „Joint Action to Support Microfinance Institutions in Europe“, je společná iniciativa Evropské komise, Evropského investičního fondu a Evropské investiční banky podporující mikroúvěry. Je doplňující iniciativou JEREMIE. Pomocí poskytování technické podpory institucím, které se zabývají mikrofinancováním, chce tato iniciativa zvýšit jejich věrohodnost, aby mohly snáze získávat kapitál. Dalším cílem je financování činností nebankovních finančních institucí, aby mohly poskytovat více půjček. Hlavním cílem je tedy zlepšit malým podnikům, lidem v současné době bez práce, kteří chtějí podnikat, přístup k financím.

Důležitým aspektem je vyzvání členských států, aby přizpůsobily své vnitrostátní institucionální, právní a obchodní legislativy k podpoře příznivějšího prostředí pro rozvoj trhu mikroúvěrů. Dalším aspektem je vytvoření nové „evropské úrovně“, jejíž personál bude poskytovat odborné znalosti a podporu pro rozvoj finančních institucí, které nejsou v členských státech. Třetím aspektem je najít více kapitálu pro poskytovatele mikroúvěrů, což vyžaduje vytvoření tzv. mikrofondu. Tento program byl zahájen v roce 2009 tříletou pilotní fází a počáteční kapitál dosáhl 50 milionů EUR [25].

3.3.2 Rizikový kapitál (venture capital)

„Rizikovým kapitálem označujeme investici do základního jmění firmy, která za sebou nemá žádnou historii, případně teprve vzniká. Tato investice má firmě umožnit rozběh a realizaci nadějných myšlenek.“[1] Rizikové investice jsou spojeny zejména s vysoce inovativními, růstovými podniky, často v počáteční fázi rozvoje, kdy mají podniky ztížený přístup ke kapitálu. Rizikový kapitál tak plyne zejména do hightech odvětví, do odvětví

ICT, softwaru, zdravotnických zařízení, tzv. „zelených technologií“, atp. Charakteristická je i podpora, kromě samotných financí, ve formě odborného poradenství, případně poskytnutí kontaktů v oboru. Rizikový kapitál může být využit pro zahájení podnikatelské činnosti, pro rozvoj podnikání, expanzi nebo pro odkup celé společnosti, kdy investor rizikového kapitálu, za poskytnutí kapitálu, získá dohodnutý podíl základního kapitálu společnosti. Investiční období je většinou tři roky. Investoři rizikového kapitálu mohou být rozděleni na formální a neformální, kde se k formálním investorům řadí fondy rizikového kapitálu a k neformálním investorům tzv. business angels.

Aby podnik mohl získat rizikový kapitál, musí uzavřít společenskou smlouvu, která umožňuje prodej vlastněného podílu na stávající management. Při investování se venture kapitálový investor stává zpravidla menšinovým podílníkem na společnosti. Jestliže společnost neuspěje, investor ztrácí vložené finanční prostředky, ale v případě úspěchu se podílí na zisku. Aby podnik získal rizikový kapitál, musí mít kvalitní podnikatelský plán. Musí potenciálním investorům prokázat, že výrobek, který prodává je osvědčený, musí podat záruku, že jeho společnost má pevné místo na trhu, nebo že jej po investici mít bude. Také musí vlastnit tým marketingových, výrobních a finančních specialistů, kteří dokážou realizovat podnikatelské záměry, které výstižně dokazují, proč by měl investor poskytnout finanční prostředky.

Výhodami využití rizikového kapitálu pro podnik je, že riziková investice poskytuje dobrý kapitálový základ pro budoucnost, během investičního období podnik nemusí platit žádné splátky ani úroky, tedy zlepšuje cash flow podniku, další výhodou je, že investor se oproti bance snaží podniku pomoci, vnáší vlastní znalosti v oblasti podnikání, podílí se na riziku a odměnách a napomáhá firemnímu obchodnímu úspěchu. Nevýhodou pro investora je, že nese riziko nezdaru a je odměňován podle úspěchu podniku a podílí se na zisku i na ztrátě.

„Na celém světě je ve fondech rizikového kapitálu investováno téměř 200 miliard dolarů. V USA se ročně uzavřou asi dva tisíce transakcí v hodnotě 20 miliard dolarů, v Evropě zhruba tisíc transakcí v hodnotě 4 miliard dolarů. V České republice, kde se ročně uzavře jen několik desítek transakcí v řádech desítek až stamilionů korun, je dvacet fondů rizikového kapitálu.“[45] V České republice jsou zájmy společností poskytujících rizikový kapitál zastupovány Czech Venture Capital Association (CVCA), která je členem Evropské asociace private equity a venture capital. Jejím hlavním cílem asociace je

propagace rizikového kapitálu v ČR, snaha zvýšit povědomí o možnostech rizikového kapitálu, spolupráce s partnery a další. Dále v České republice působí jiné poradenské firmy a společnosti rizikového kapitálu, jako Venture Investors Corporate Finance, KBC Private Equity, GE Eyuity, Advent International, European Private Equity and Venture Capita Association, Investkredit Bank a další.

3.3.2.1 Programy Evropské unie využívající rizikový kapitál

Evropská unie vyzdvihuje přednosti rizikového kapitálu, zejména ve spojitosti s inovacemi, již delší dobu, nicméně stále v této oblasti není dosahováno požadované úrovně využívání. Rizikový kapitál slouží k podpoře podnikatelského prostředí prostřednictvím programů Highgrowth and Innovative SME Facility (dále jen GIF), dále v rámci různých fondů rizikového kapitálu, jejichž využití je zpravidla limitováno v rámci určité lokality, a může být součástí iniciativ JEREMIE a JESSICA.

- **Highgrowth and Innovative SME Facility**

GIF je jeden z programů realizovaných komisí Evropského investičního fondu využívající rizikový kapitál. Je součástí Rámcového programu Konkurenceschopnost a inovace (CIP). GIF je rozdělen na dvě části z hlediska fáze rozvoje podniku – respektive žadatele o rizikový kapitál. Dělí se na dvě části: GIF1 a GIF2.

GIF1 je určen pro malé a střední podniky v počáteční fázi jejich rozvoje, kdy je těmto podnikům prostřednictvím Evropského investičního fondu poskytován rizikový kapitál obvykle ve výši 10 % až 25 % celkového kapitálu zprostředkovatele kapitálu rizikového fondu a ve výjimečných případech to může činit až 50 % [27].

GIF2 je určen pro malé a střední podniky s vysokým růstovým potenciálem v expanzní fázi. V tomto případě poskytuje Evropský investiční fond 7,5 % až 15 % celkového kapitálu zprostředkovatele kapitálu rizikového fondu a ve výjimečných případech to může být do výše až 50 %. [27]

- **Fondy rizikového kapitálu**

Fondy rizikového kapitálu představují účelově založené společnosti, jejichž cílem je shromažďování finančních prostředků od investorů. Evropská unie investuje do určitých fondů rizikového kapitálu, které jsou většinou místně nebo oborově specializované. Jsou to

například: Dachfonds a LfA-EIF Facility s územním zaměřením na německé podniky, Dahlia se zaměřením na francouzské podniky, NEOTEC se zaměřením na španělské podniky, Portugal Venture Capital Initiative s územním zaměřením na portugalské podniky a UK FTF L.P. se zaměřením na podniky z Velké Británie. [12]

3.3.3 Mezaninové financování a záruky

„Mezaninové financování je kombinací úvěru a vlastního kapitálu, často formou podřízeného úvěru nebo úvěru přeměnitelného na vlastní kapitál, což je vhodné zejména pro rozvíjející se malé a střední podniky a pro malé a střední podniky s vysokým růstem.“ [28] Do roku 2012 má nástroj mezaninového financování pro růst investovat do investičních fondů zaměřujících se na rostoucí a inovační společnosti v celé Evropě, čímž chce odstranit mezery ve financování.

- **Mezzanine Facility for Growth**

Mezzanine Facility for Growth (dále jen MFG) poskytuje alternativní finanční prostředky na podporu například reorganizace nebo rozšíření již fungujících podniků. Je financován Evropskou investiční bankou. V roce 2009 Evropská investiční banka prostřednictvím Evropského investičního fondu přispěla do nástroje MFG částku 1 mld. EUR [30].

Bankovní záruka může být definována jako „závazek banky zaplatit oprávněné osobě (beneficientovi) určitou peněžní částku podle obsahu a podmínek stanovených v záruční listině“ [9]. Evropská unie poskytuje záruky v rámci několika evropských finančních nástrojů: SME Guarantee Facility, Evropského nástroje mikrofinancování Progress, iniciativ JEREMIE a JESSICA.

- **SME Guarantee Facility**

SME Guarantee Facility (dále jen SMEG) je projektem Evropského investičního fondu za podpory Evropské Komise a je určen na podporu malého a středního podnikání formou poskytování záruk za úvěry pro banky. Záruky poskytuje za dluhové financování včetně mikroúvěrů a mezaninového financování.

SMEG poskytuje přímé záruky pro finanční zprostředkovatele poskytující finance malým a středním podnikům. Existují čtyři přístupy k financování: úvěrové záruky,

mikroúvěry, vlastní kapitál a zabezpečení. U úvěrových záruk se jedná o záruky na půjčky malým a středním podnikům s růstovým potenciálem, mikroúvěry jsou poskytovány až do výše 25 000 EUR [25] u mikropodniků s více než 9 zaměstnanci a především pro zahájení podnikání. V oblasti vlastního kapitálu jsou záruky poskytovány u podniků s maximálně 249 [25] zaměstnanci a také se jedná o záruky na podporu zabezpečení, které je zajišťováno finančními zprostředkovateli, kteří jsou placeni dluhovým financováním malých a středních podniků.

- **Loan Guarantee Instrument for Trans-European Transport Fact Sheet**

Loan Guarantee Instrument for Trans-European Transport Fact Sheet (dále jen LGTT) je nástroj pro úvěrové záruky pro Trans-evropské projekty dopravních sítí. Nástroj vznikl ve spolupráci Evropské komise a Evropské investiční banky. Hlavním cílem je usnadnit zapojení soukromého sektoru do financování Trans-evropské dopravní sítě (TEN-T), tím, že zlepší schopnost dlužníka splácet úvěr v počáteční provozní fázi nebo „ramp-up“ fázi projektu bez ohledu na počáteční příjmy z dopravy. Toto má zvýšit kvality úvěrů starších úvěrových nástrojů a snížit marži za riziko, která byla uplatněna na původně poskytnutý úvěr. Tato úspora finančních prostředků má být v konečné fázi vyšší než prostředky, které by musel subjekt vynaložit u původního úvěru.

Na financování LGTT byla vyhrazena částka 1 mld. EUR, přičemž 500 mil. EUR vložila Evropská komise a 500 mil. EUR Evropská investiční banka.[47]

3.3.4 Programy Evropské unie založené na revolvingu

Lze očekávat, že programy Evropské unie založené na revolvingovém charakteru budou do budoucna více využívány. Obecně je jejich podstatou financování ziskových projektů, což umožňuje prodloužit využitelnost vložených prostředků, tedy zefektivnit využívání „evropských finančních zdrojů“. Toto je akcentováno v souvislosti s budoucí podobou kohezní politiky EU, která již pravděpodobně nebude mít k dispozici tolik finančních zdrojů a bude tedy nutné využívat je novým způsobem.

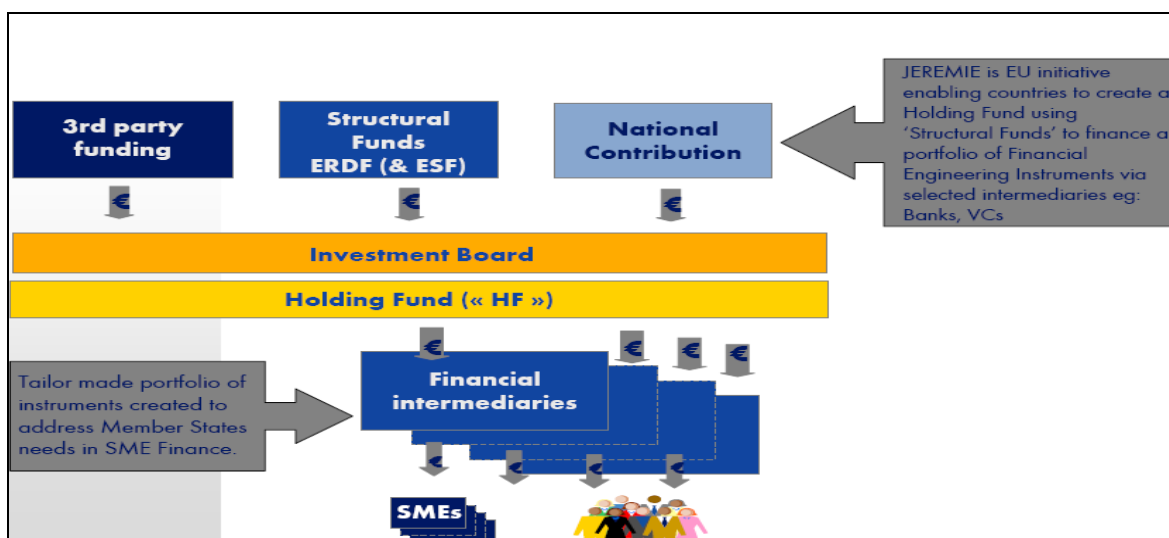
Do budoucna bude možné inspirovat iniciativami, které fungují ve stávajícím programovacím období. Je to zejména iniciativa JEREMIE, která má z hlediska podnikatelského prostředí největší význam. (Dále patří do tzv. JJJJ JESSICA, který financuje městský rozvoj, nicméně ve spolupráci se soukromými subjekty, tedy podniky;

JASMINE, která již byla popsána výše, a JASPERS, což je iniciativa, která není založená na financování a nebude jí v rámci této práce věnováno příliš pozornosti.)

- **JEREMIE**

JEREMIE představuje iniciativu Evropské komise, Evropské investiční banky a Evropského investičního fondu, jejíž hlavním cílem je zvýšit přístup mikropodnikům, malým a středním podnikům k financím prostřednictvím vlastního kapitálu, půjčky nebo záruky prostřednictvím holdingového fondu. „Je iniciativou EU na vytvoření podílového fondu využívající strukturálních fondů k financování portfolia nástrojů finančního inženýrství prostřednictvím vybraných zprostředkovatelů.“[24] Hlavním úkolem holdingového fondu je provádění expertíz ve spolupráci s řídicím orgánem a vyhodnocování, vybírání a akreditování finančního zprostředkovatele. Tito zprostředkovatelé jsou odpovědní za to, že finanční prostředky budou dostupné za přijatelných konkurenčních podmínek pro mikropodniky, malé a střední podniky. Podstatu fungování iniciativy, resp. to, jak plynou finanční zdroje, ilustruje obrázek 5.

Obrázek 5 – Podstata fungování iniciativy JEREMIE

Zdroj: [24]

Lze vidět, že do holdingového fondu plynou národní příspěvky, strukturální fondy a případně další zdroje. Finanční prostředky z těchto fondů se kumulují v holdingovém fondu, odkud jsou přesunuty k finančním zprostředkovatelům. Ti pak financují vybrané malé a střední podniky.

Implementace JEREMIE probíhá v několika fázích. První fáze JEREMIE probíhala v letech 2006 a 2007 a skládala se z hodnocení možnosti využívání produktů finančního inženýrství v členských státech a regionech Evropské unie a posouzení možných potřeb. Druhá fáze zasahuje do plánování akcí na období 2007-2013. Řídící orgány, které chtějí profitovat z programu JEREMIE alokují své zdroje do holdingového fondu. Holdingový fond bude organizovat výzvy k vyjádření zájmu určeného všem zúčastněným finančním zprostředkovatelům, jako jsou fondy rizikového či fondy počátečního kapitálu, start-up, technologie nebo prostředky pro transfer technologií, záruční a vzájemně záruční fondy, úvěrové fondy, poskytovatele mikroúvěrů, atd. Fond úzce spolupracuje s řídicím orgánem, který vyhodnotí, vybere a akredituje finanční zprostředkovatele. Vybraným finančním zprostředkovatelům zodpovídají za to, že zpřístupní slíbené finanční prostředky. Konečným výsledkem je, že řídicí orgán bude mít přístup k systému na klíč, který usnadní realizaci za jiných podmínek složitých úkolů.

Výhodami JEREMIE je flexibilita této iniciativy, portfoliový přístup, revolvingový charakter fondu a pákový efekt. Flexibilita představuje možnost čerpání finančních prostředků z holdingového fondu průběžně, přičemž finanční prostředky vložené do fondu musí být do malých a středních podniků investovány nejpozději do roku 2015. Významné v této oblasti spolu s portfoliovým přístupem je, že každý stát (region) si vybere vhodné portfolio finančních nástrojů, kterými peníze budou plynout k projektům, na základě výchozích podmínek a poptávky na daném území. Jelikož se jedná o holdingový fond revolvingového charakteru, prodlužuje se doba využitelnosti prostředků. Pákový efekt představuje významný přínos díky potenciální schopnosti zapojení soukromého sektoru na úrovni holdingového fondu nebo na úrovni finančních nástrojů, a to prostřednictvím spolufinancování. Toto představuje významnou, a v rámci Evropské unie poměrně výjimečnou, charakteristiku.

- **JESSICA**

JESSICA je iniciativou Evropské komise, která spolupracuje s Evropskou investiční bankou a Radou Evropské rozvojové banky s cílem podpořit udržitelné míry investic, růstu a pracovních míst v městských oblastech EU. JESSICA má za úkol umožnit přístup k úvěrovému kapitálu pro rozvoj měst a sociálního bydlení s využitím kombinace grantů a úvěrů. Každý podnik se může projektu JESSICA účastnit jako investor a zapojit se tak do regionálního rozvoje.

- **JASPERS**

Jedná se o nástroj regionální politiky a finančního inženýrství. Společná pomoc při podpoře projektů v evropských regionech JASPERS se snaží rozvíjet spolupráci mezi Evropskou komisí, Evropskou investiční bankou a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj za účelem shromáždění odborných zkušeností a pomoci členským státům a regionům při přípravě významných projektů. Hlavním cílem JASPERS je „napomoci s přípravou zejména velkých projektů zaměřených na rozvoj infrastruktury především nových členských zemích a nově přistoupivších zemí od ledna 2007.“[49]

4 Nástroje finančního inženýrství ve vztahu ke kohezní politice Evropské unie

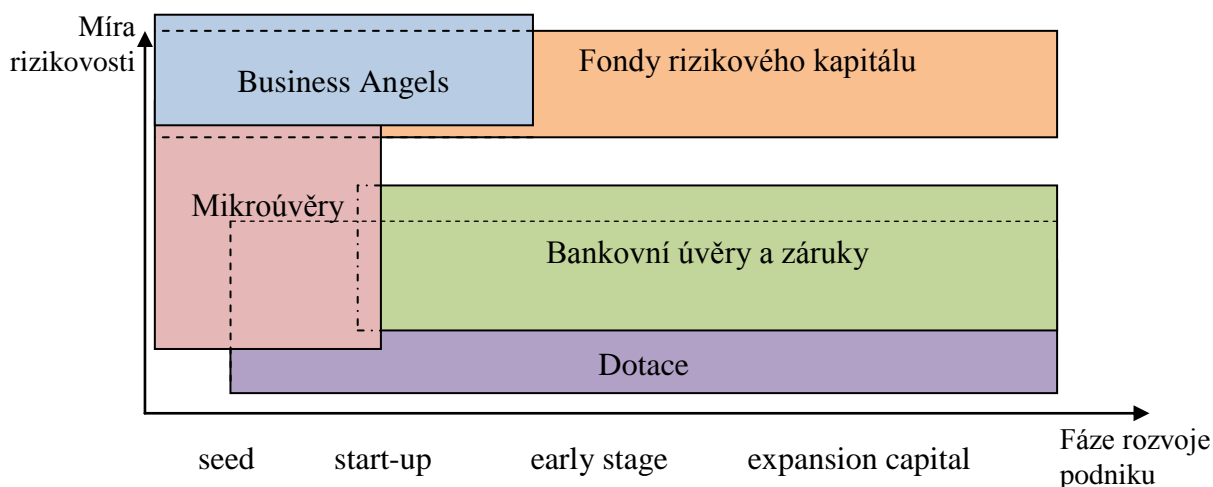
V rámci podpory podnikatelského prostředí ze strany Evropské unie je možné využít různých nástrojů, ať už tradičních dotací nebo nástrojů finančního inženýrství. Každý nástroj je vhodný zpravidla pro jinou formu podpory, stejně jako lze očekávat různou míru jeho využívání do budoucna v souladu s novými cíli kohezní politiky.

4.1 Porovnání vybraných nástrojů finančního inženýrství

Na základě údajů uvedených v předchozích kapitolách je cílem této poslední části vyhodnotit na základě určitých parametrů adekvátnost konkrétního nástroje pro určitý subjekt, porovnat nástroje z hlediska vyčleněných zdrojů pro stávající programovací období, a navrhnout vhodné finanční nástroje pro tři oblasti, které budou prioritou budoucí kohezní politiky.

Finanční zdroje, kterými Evropská unie podporuje podnikatelské prostředí, zpravidla nepřímou formou podpory, jsou určeny především pro malé a střední podniky, neboť tyto podniky představují většinu podnikatelských subjektů v Evropské unii a plní svou nezastupitelnou roli stabilizátora ekonomiky. Častým problémem, vedle různých administrativních složitostí, je přístup k externímu financování. Finanční zdroje mohou do podniků plynout prostřednictvím různých nástrojů, přičemž každý nástroj je často vhodný pro vybranou fázi /vybrané fáze podnikání, stejně jako záleží na míře rizika, kterou musí investor/věřitel podstoupit. Je vhodné zde zmínit investorský trojúhelník a v něm obsažený vztah mezi rizikem a výnosností kdy investor požaduje co nejvyšší zisk při co nejnižším riziku. Na obrázku 6 jsou na základě dosavadní rešerše literatury vyhodnoceny vybrané zdroje financování podle míry inovativnosti, resp. rizikovosti a podle fáze rozvoje podniku. Za fáze rozvoje budou uvažovány fáze seed, start-up, early stage a expanzní fáze, které byly definovány v první kapitole.

Obrázek 6 - Porovnání vybraných finančních nástrojů EU z hlediska míry rizikovosti a fáze rozvoje podniku

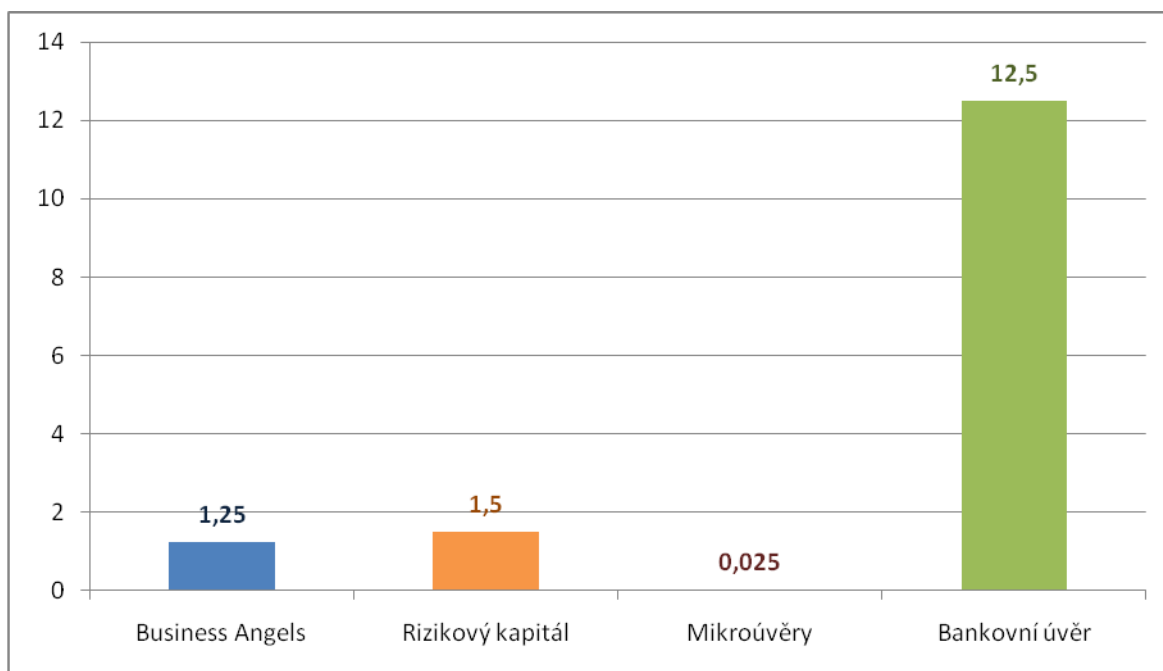

Zdroj: vlastní tvorba

Obrázek ilustruje, že různé fáze a různá míra rizikovosti se pojí s využíváním specifických nástrojů, přičemž tyto se překrývají. Investice business angels, tedy soukromý kapitál, jsou typicky využívány v počátečních fázích rozvoje podniků s vysokým růstovým potenciálem – s vysokou mírou inovativnosti, ale samozřejmě i vysokou mírou rizika, která vyplývá právě z inovativnosti produktu, který chce nabízet a z počáteční fáze podnikání. Pro počáteční fáze rozvoje podnikání jsou určeny také mikroúvěry. V tomto případě jde o dluhové financování pro počáteční fáze rozvoje podnikání, přičemž lze ale tvrdit, že v tomto případě věřitelé nejsou ochotni podstoupit takové riziko, jako rizikovní investoři. Nicméně vzhledem k fázi podnikání je i tak riziko vysoké. Fondy rizikového kapitálu podporují, stejně jako business angels, vysoce inovativní podniky, což je spojeno s vysokým rizikem. Ovšem vzhledem k tomu, že tento finanční nástroj je určen spíše pro rozvojové financování, riziko se oproti business angels snižuje. Dotace, bankovní úvěry a záruky jsou pak typickými nástroji, kdy není žádoucí podstupovat vyšší riziko, přičemž jsou využitelné víceméně pro všechny fáze rozvoje podnikání. Samozřejmě podniky na úplném počátku podnikání budou mít k těmto zdrojům velice ztížený přístup.

Jednotlivé finanční nástroje se liší i podle průměrné výše objemu, ve které jsou zpravidla poskytovány na jeden projekt, což představuje následující obrázek, který zachycuje průměrnou výši investice business angels, fondu rizikového kapitálu, mikroúvěru a úvěru poskytovaném Evropskou investiční bankou.

Obrázek 7 - Maximální výše finančních prostředků poskytnuta EU na programovací období 2007-2013 (v mil. EUR)

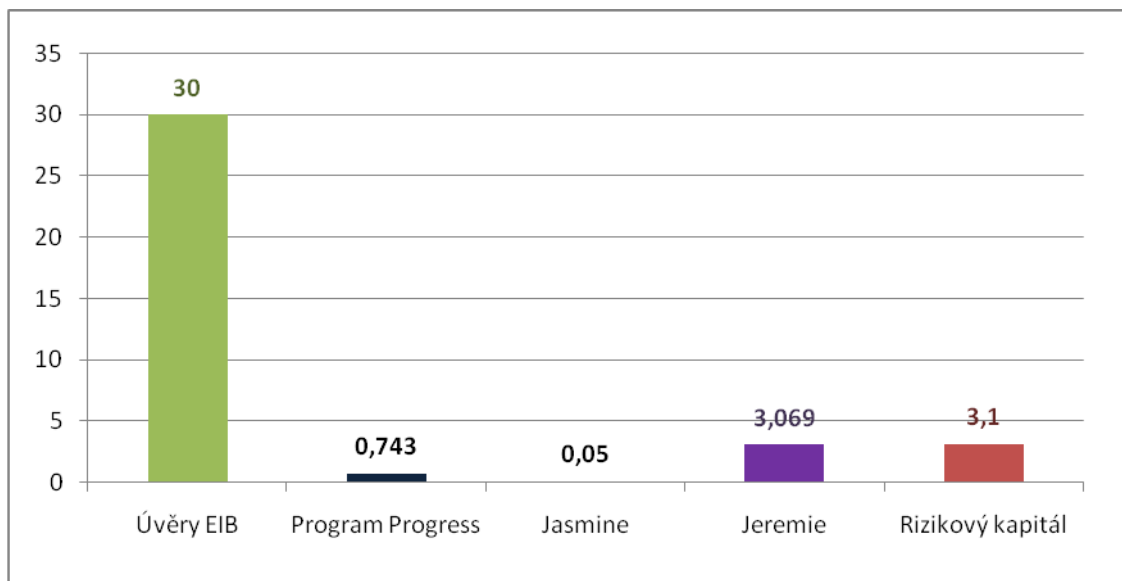

Zdroj: zpracováno na základě dat[58],[12],[28]

Je patrné, že největší průměrný objem prostředků je možné získat prostřednictvím úvěru od EIB, což je 12,5 mil. EUR. Nejnižší hodnotu, 0,025 mil EUR představují mikroúvěry, neboť jsou určeny pro počáteční fázi rozvoje podnikání, stejně jako investice business angels, kdy má vedle financování význam také poradenství. Investice business angels jsou určeny pro inovativnější obory podnikání než mikroúvěry, a proto se pojí s vyšší průměrnou částkou. Vyšší objem prostředků je vyžadován pro rozvojovou fázi podniku, proto fondy rizikového kapitálu (zde „Rizikový kapitál“) poskytují vyšší objem kapitálu než třeba právě business angels.

Evropská unie poskytuje největší část finančních prostředků formou úvěrů, zatímco formou nástrojů finančního inženýrství poskytuje pouze malé částky (v porovnání s poskytnutými úvěry). Tuto skutečnost, tedy množství finančních prostředků poskytnutých EU pro stávající programovací období pro jednotlivé nástroje/iniciativy, znázorňuje obrázek 8:

Obrázek 8 – Plánovaný objem finančních prostředků určených pro vybrané finanční nástroje EU (v mld. EUR)

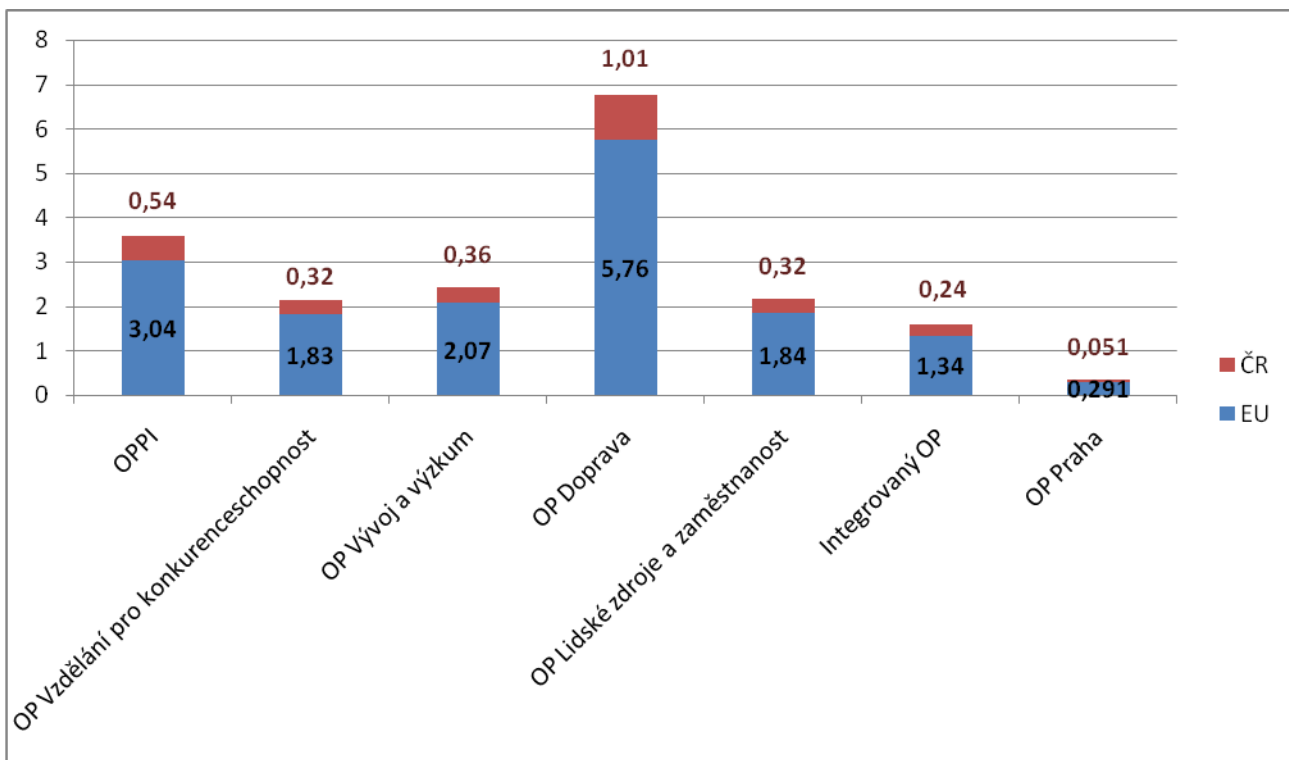

Zdroj: zpracováno na základě dat [28], [25], [57], [12]

Obrázek 8 ilustruje, že ze sledovaných produktů Evropská unie uvolnila v programovacím období 2007-2013, z vybraných finančních nástrojů, nejvíce finančních prostředků, 30 mld. EUR, pro úvěry od EIB, neboť dluhové financování bylo a bude pro Evropu stěžejním zdrojem financování. Ostatní programy a iniciativy zatím spíše tento finanční nástroj doplňují.

Ve stávajícím programovacím období je největší objem prostředků samozřejmě přerozdělován prostřednictvím tradičních dotací. Následující obrázek proto představuje výši finančních prostředků uvolněných Evropskou unií a Českou republikou pro dotace v různých oblastech podpory ČR.

Obrázek 9 - Alokace dotací EU pro operační programy ČR včetně kofinancování v období 2007-2013 (v mld. EUR)

Zdroj: zpracováno na základě dat [36]

Obrázek 9 znázorňuje absolutní částky plánovaných dotací pro jednotlivé operační programy v plánovacím období 2007-2013. Současně je znázorněna míra kofinancování z národních zdrojů - na plánovaném objemu dotací se podílí Evropská unie do výše 85 %, Česká republika doplňuje zbývajících 15 %. Modrý sloupec tedy ukazuje částku, kterou přispívá EU a červený částku, kterou doplňuje ČR. Nejvíce finančních prostředků plyne do OP Doprava, neboť to je oblast, která je spojena s nákladnými investicemi. Následuje OP Podnikání a inovace, který je z hlediska podpory podnikatelského prostředí stěžejní. A naopak nejmenší objem dotací plyne do OP Praha, který je složen z OP Praha - Adaptibilita a OP Praha - Konkurenceschopnost.

Celkový objem dotací, které může Česká republika rozdělit podnikům, činí pro programovací období 2007-2013 31,4 mld. EUR (26,69 mld. EUR poskytuje EU [20] a 4,71 mld. EUR ČR).

Hypotéza 1 říká, že dotace, které poskytuje EU v porovnání s úvěry od EU, představují větší část prostředků, poskytnutých malým a středním podnikům. Při této interpretaci je tato hypotéza neplatná, neboť EU poskytuje částku 26,69 mld. EUR [20].

4.2 Porovnání cílů kohezní politiky Evropské unie a využívání nástrojů finančního inženýrství

Kohezní politika (politika soudržnosti) představuje po Společné zemědělské politice druhou nejdůležitější politiku EU, pomocí které se Evropská unie snaží snižovat rozdíly mezi jednotlivými regiony, popřípadě státy, snaží se posilovat hospodářskou, sociální a územní soudržnost tak, aby se EU vyvíjela jednotně. V současné době se aktivně řeší budoucí podoba kohezní politiky Evropské unie. Součástí této debaty je i využívání nástrojů finančního inženýrství. Cíle budoucí kohezní politiky EU vyplývají především z Barcovy zprávy Program pro reformovanou kohezní politiku a ze strategie Evropa 2020. Budoucí kohezní politika bude stále vycházet z principu konvergence a dále z cílů, stanovených ve strategii Evropa 2020. Napomoci plnit vytýčené cíle by mohly v určitých směrech pomoci právě nástroje finančního inženýrství, které by měly naplňovat cíle efektivnější cestou. Z institucionálního hlediska hrají v tomto případě důležitou roli EIB a EIF, které nástroje finančního inženýrství podporují. Budoucí kohezní politika EU má naplňovat tři priority: inteligentní růst, udržitelný růst a růst podporující začleňování.

Inteligentní růst je spojen zejména s podporou znalostní ekonomiky založené na inovacích, jde tedy zejména o podporu výzkumu a vývoje. Je patrné, že toto jsou oblasti poměrně rizikové, v oblasti podpory inovací je nutné zvýšit zejména investice ze soukromých zdrojů. Je třeba navýšit investice do výzkumu a vývoje na úroveň 3 % HDP [56]. Pro plnění této priority se nabízí využití zejména rizikového kapitálu, který inovativní společnosti, spojené s vysokým rizikem, vyhledává.

Udržitelný růst se týká zejména zodpovědnosti v oblasti ekologie a energetické bezpečnosti. Cílem je snížení energetické náročnosti ekonomiky nejméně o 20 %, zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů na energetickém mixu o 20 % a redukce emisí skleníkových plynů o 20 %, s možným navýšením redukčního cíle na 30 % [41]. V tomto případě by bylo efektivní opět využití rizikového kapitálu, neboť rizikové investice plynou často do oblasti zelených technologií.

Růst podporující začleňování je spojen se sociální oblastí, cílem je zde zvýšení míry zaměstnanosti populace ve věku 20-64 let minimálně na 75 %; zvýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných lidí ve věku 30-34 let ze současných 31 % nejméně na 40 % a snížení počtu žáků předčasně opouštějících vzdělávací systém ze současných 15 % na úroveň pod 10 %; snížení počtu obyvatel ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením nejméně o 20 milionů [41]. V tomto případě by bylo možné využít finančního nástroje mikroúvěry. Sociální oblast je spojena i s rozvojem zdravotnictví, pak by pro tuto prioritu bylo vhodné využití opět rizikových investic, které plynou do zdravotnických zařízení a oblasti „life-sciences“.

Následující tabulka porovnává množství finančních prostředků poskytnutých Evropskou unií, HND¹ v tržních cenách v letech 2007 - 2009 pro každý členský stát zvlášť a poměrové ukazatele.

$$U_t^n = \frac{FP_t}{HND_t} * 100 \quad [1]$$

kde U_t^n míra dotací z EU na HND pro příslušný rok a stát (v %)
 FP_t finanční prostředky od EU pro daný stát v daném roce
 HND_t ... hrubý národní důchod daného státu v daném roce

Následující tabulka 1 poskytuje přehled finančních prostředků poskytnutých Evropskou unií státům EU v letech 2007 - 2009. Jedná se o roky 2007 - 2009, neboť je tato práce zaměřena na současné plánovací období a pro rok 2010 doposud nebyly zveřejněny potřebné údaje. Tabulka 1 je seříděna podle průměru poměrových ukazatelů jednotlivých států od hodnot největších k nejmenším.

¹ Hrubý národní důchod představuje souhrn přidaných hodnot vytvořených rezidenty sledované ekonomiky kdekoli ve světě. [6]

Tabulka 1- Přehled finančních prostředků poskytnutých Evropskou unií jednotlivým státům EU 27 v letech 2007-2009 (v mil. EUR)

Stát	HND dané země v EUR			Částka obdržená od EU v EUR			Podíl obdržené částky na HND v %			Průměr za roky 2007-09		Kolik % z celkové sumy obdržel daný stát od EU		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	v EUR	v %	2007	2008	2009
Lucembursko	30 508,47	29 012,35	25 846,70	1 260	1 410	1 450	4,13	4,86	5,61	1 373	4,87	1,20	1,34	1,41
Litva	27 225,13	31 215,47	26 597,33	1 040	1 130	1 790	3,82	3,62	6,73	1 320	4,72	0,99	1,08	1,74
Řecko	221 842,11	233 791,21	231 063,83	8 430	8 510	5 430	3,80	3,64	2,35	7 457	3,26	8,00	8,11	5,29
Lotyšsko	20 392,75	22 592,59	25 371,62	675	610	751	3,31	2,70	2,96	679	2,99	0,64	0,58	0,73
Maďarsko	94 186,05	96 618,36	87 714,99	2 430	2 000	3 570	2,58	2,07	4,07	2 667	2,91	2,31	1,91	3,48
Bulharsko	28 461,54	33 633,22	33 074,32	592	972	979	2,08	2,89	2,96	848	2,64	0,56	0,93	0,95
Polsko	299 615,38	348 858,45	300 324,68	7 790	7 640	9 250	2,60	2,19	3,08	8 227	2,62	7,40	7,28	9,01
Portugalsko	156 626,51	159 689,92	156 962,03	3 900	4 120	3 720	2,49	2,58	2,37	3 913	2,48	3,70	3,93	3,63
Rumunsko	119 402,99	131 527,09	113 461,54	1 600	2 670	2 950	1,34	2,03	2,60	2 407	1,99	1,52	2,54	2,87
Slovensko	53 201,97	63 265,31	62 631,58	1 080	1 240	1 190	2,03	1,96	1,90	1 170	1,96	1,03	1,18	1,16
Belgie	336 094,67	347 159,09	340 437,16	5 680	6 110	6 230	1,69	1,76	1,83	6 007	1,76	5,39	5,82	6,07
ČR	100 000,00	137 853,11	129 166,67	1 720	2 440	2 170	1,72	1,77	1,68	2 110	1,72	1,63	2,33	2,11
Estonsko	14 119,85	32 566,37	63 362,83	377	368	716	2,67	1,13	1,13	487	1,64	0,36	0,35	0,70
Malta	5 309,52	5 496,86	5 409,09	89,2	87,4	71,4	1,68	1,59	1,32	83	1,53	0,08	0,08	0,07
Slovinsko	33 913,04	36 190,48	34 413,41	390	456	616	1,15	1,26	1,79	487	1,40	0,37	0,43	0,60
Irsko	162 406,02	157 692,31	132 692,31	2 160	2 050	1 380	1,33	1,30	1,04	1 863	1,22	2,05	1,95	1,34
Španělsko	1 024 000,00	1 070 796,46	1 026 548,67	12 800	12 100	11 600	1,25	1,13	1,13	12 167	1,17	12,15	11,53	11,30

pokračování Tabulka 1

Kypr	14 767,44	15 662,65	16 538,46	127	130	172	0,86	0,83	1,04	143	0,91	0,12	0,12	0,17
Finsko	179 746,84	185 915,49	170 422,54	1 420	1 320	1 210	0,79	0,71	0,71	1 317	0,74	1,35	1,26	1,18
Francie	1 904 109,59	1 957 142,86	1 942 857,14	13 900	13 700	13 600	0,73	0,70	0,70	13 733	0,71	13,20	13,05	13,25
Itálie	1 527 027,03	1 537 313,43	1 487 301,59	11 300	10 300	9 370	0,74	0,67	0,63	10 323	0,68	10,73	9,81	9,13
Rakousko	266 666,67	278 125,00	275 757,58	1 600	1 780	1 820	0,60	0,64	0,66	1 733	0,63	1,52	1,70	1,77
Dánsko	226 562,50	236 363,64	229 310,34	1 450	1 560	1 330	0,64	0,66	0,58	1 447	0,63	1,38	1,49	1,30
Německo	2 450 980,39	2 545 454,55	2 437 500,00	12 500	11 200	11 700	0,51	0,44	0,48	11 800	0,48	11,87	10,67	11,40
Švédsko	338 775,51	331 818,18	290 000,00	1 660	1 460	1 450	0,49	0,44	0,50	1 523	0,48	1,58	1,39	1,41
Velká Británie	2 061 111,11	1 874 358,97	1 602 564,10	7 420	7 310	6 250	0,36	0,39	0,39	6 993	0,38	7,05	6,97	6,09
Nizozemsko	581 818,18	597 368,42	560 606,06	1 920	2 270	1 850	0,33	0,38	0,33	2 013	0,35	1,82	2,16	1,80
Celkem	12 278 871,3	12 497 481,8	11 807 936,6	105 310,2	104 943,4	102 615,4	-	-	-	-	-	100,00	100,00	100,00

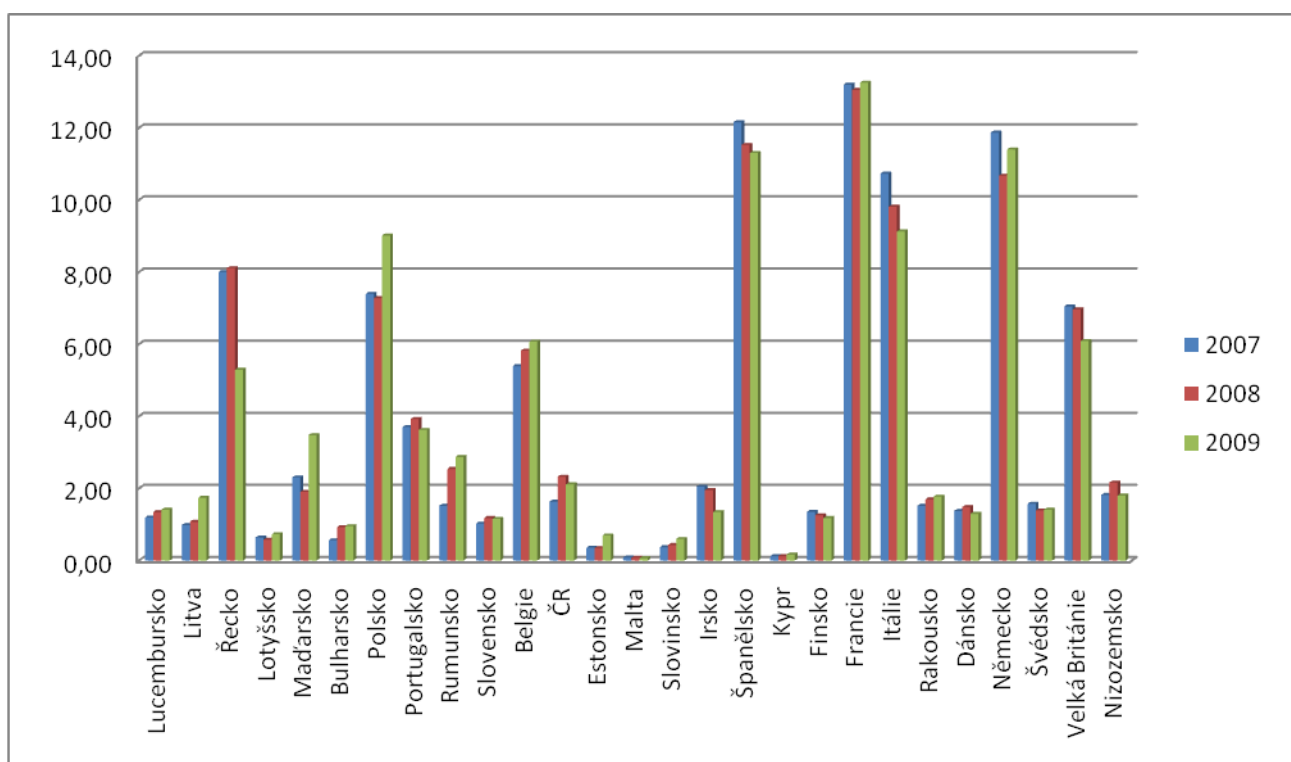
Zdroj: vlastní tvorba na základě dat [26]

Z tabulky 1 je patrné, že největší význam měly finanční prostředky pro Lucembursko, kde tyto prostředky v průměru za roky 2007 - 2009 činily 4,87 % HND dané země. Tato skutečnost je patrně zapříčiněna velikostí státu, kde i malý obnos může být pro danou ekonomiku velmi významný. Z pohledu celkových finančních prostředků poskytnutých EU za roky 2007 - 2008 tato částka činila pouhých 1,2 %. Oproti tomu u státu Nizozemsko činil podíl z pohledu celkových finančních prostředků poskytnutých EU v daném období 1,82 %, přičemž pro stát to mělo význam malý, neboť se tato částka na HND podílela pouhými 0,35 %.

Pro přehlednost byly z tabulky 1 vytvořeny obrázky 10 a 11, které porovnávají množství finančních prostředků poskytnutých EU jednotlivým státům v % a podíl těchto poskytnutých prostředků na tvorbě HND daného státu v %.

Obrázek 10 znázorňuje množství finančních prostředků poskytnutých EU jednotlivým státům EU v %. Je z něj patrné, že největší částky Evropská unie poskytla Francii, Španělsku a Německu, kde tyto částky představovaly více jak 10 % z celkové sumy poskytnutých prostředků. Oproti tomu nejnižší částky obdržely Malta a Kypr kde tyto částky v součtu netvořily ani 0,002 %.

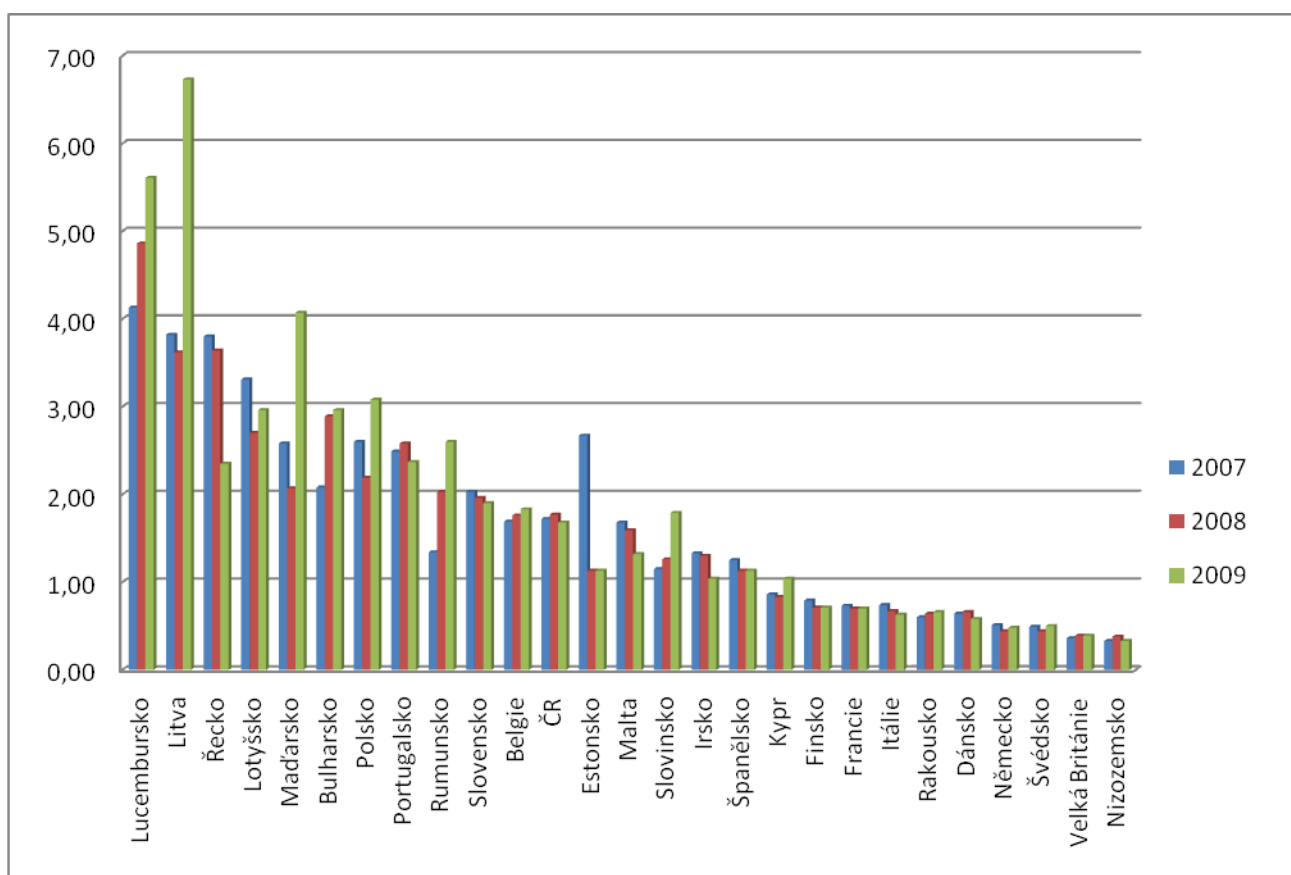
Obrázek 10 Podíl jednotlivých států na poskytnutých dotacích EU (v %)

Zdroj: vlastní tvorba na základě dat z Tabulky 1

Je zajímavé sledovat obrázek 10 v porovnání s obrázkem 11, na kterém je zaznamenán podíl poskytnutých prostředků na tvorbě HND jednotlivých států v %. Státy jsou ve stejném pořadí jako na obrázku 10 a současně jsou seřazeny podle průměru let 2007 - 2009. Přestože obrázek 10 ukazuje, že Francie, Německo a Španělsko obdržely největší podíl z prostředků poskytnutých EU, je z obrázku 11 patrné, že pro tyto státy měly poskytnuté prostředky zanedbatelný význam z hlediska jejich relace k HND. Nejvýznamnější byly finance pro Lucembursko, kde v průměru představovaly více jak 4,5 % i přesto, že z pohledu obrázku 10 se jednalo asi o 1 %. Tento velký rozdíl je nejspíše zapříčiněn rozlohou daného státu.

Obrázek 11 - Podíl poskytnutých prostředků na tvorbě HND jednotlivých států (v %)

Zdroj: vlastní tvorba na základě dat z Tabulky 1

Aby bylo patrné, jak jsou finanční prostředky, které Evropská unie poskytuje svým členským státům pro tyto ekonomiky důležité, a podporují další rozvoj v těchto zemích, byla (podle vlastního uvážení) vytvořena pětistupňová škála významnosti, která umožňuje porovnání finančních prostředků poskytnutých EU s HND jednotlivých států v tržních cenách pro období 2007 - 2009 v průměru.

Tabulka 2- Škála významnosti

Podíl poskytnutých finančních prostředků k HND (v %)	Přínos pro ekonomiku státu
(0-0,5>	zanedbatelný
(0,5 - 1>	velmi malý
(1 - 1,5>	malý
(1,5 - 2>	významný
(2 - více)	velmi významný

Zdroj: vlastní tvorba

Za roky 2007 - 2009 Evropská unie alokovala formou podpor pro všechny státy EU více jak 310 mld. EUR. Tyto prostředky byly velmi významné pro Lucembursko a Litvu, kde průměr za tyto tři roky přesáhl 4 % HND. Oproti tomu zanedbatelný přínos měly tyto prostředky v Nizozemsku, Velké Británii, Švédsku a Německu, kde tato částka nedosahovala ani 0,5 % HND daného státu. Poskytnuté prostředky České republice představovaly v letech 2007 - 2009 v průměru 1,72 % což podle škály významnosti značí významný přínos pro českou ekonomiku.

Následující tabulka 3 znázorňuje korelaci mezi podílem země na finanční podpoře ze strany EU na jedné straně a podílem této podpory na HND příslušné země.

Tabulka 3 - Korelace mezi podílem země na finanční podpoře ze strany EU na jedné straně a podílem této podpory na HND příslušné země

Stát	Relace k HND	Podíl na celku	Relace k HND	Podíl na celku	Relace k HND	Podíl na celku
	2007	2007	2008	2008	2009	2009
Lucembursko	4,13	1,20	4,86	1,34	5,61	1,41
Litva	3,82	0,99	3,62	1,08	6,73	1,74
Řecko	3,80	8,00	3,64	8,11	2,35	5,29
Lotyšsko	3,31	0,64	2,70	0,58	2,96	0,73
Maďarsko	2,58	2,31	2,07	1,91	4,07	3,48
Bulharsko	2,08	0,56	2,89	0,93	2,96	0,95
Polsko	2,60	7,40	2,19	7,28	3,08	9,01
Portugalsko	2,49	3,70	2,58	3,93	2,37	3,63
Rumunsko	1,34	1,52	2,03	2,54	2,60	2,87
Slovensko	2,03	1,03	1,96	1,18	1,90	1,16
Belgie	1,69	5,39	1,76	5,82	1,83	6,07
ČR	1,72	1,63	1,77	2,33	1,68	2,11
Estonsko	2,67	0,36	1,13	0,35	1,13	0,70
Malta	1,68	0,08	1,59	0,08	1,32	0,07
Slovinsko	1,15	0,37	1,26	0,43	1,79	0,60
Irsko	1,33	2,05	1,30	1,95	1,04	1,34
Španělsko	1,25	12,15	1,13	11,53	1,13	11,3
Kypr	0,86	0,12	0,83	0,12	1,04	0,17
Finsko	0,79	1,35	0,71	1,26	0,71	1,18
Francie	0,73	13,20	0,70	13,05	0,70	13,25
Itálie	0,74	10,73	0,67	9,81	0,63	9,13
Rakousko	0,60	1,52	0,64	1,70	0,66	1,77
Dánsko	0,64	1,38	0,66	1,49	0,58	1,30
Německo	0,51	11,87	0,44	10,67	0,48	11,40
Švédsko	0,49	1,58	0,44	1,39	0,50	1,41
Velká Británie	0,36	7,05	0,39	6,97	0,39	6,09
Nizozemsko	0,33	1,82	0,38	2,16	0,33	1,80
Korelační koeficient		-0,21492506		-0,20308531		-0,20059482

Zdroj: vlastní tvorba na základě dat z Tabulky 1

Z tabulky 3 je patrné, že korelační koeficienty, které byly vypočítány pro roky 2007 - 2009 vyšel v roce 2007 asi -0,21; v roce 2008 bylo zjištěno přibližně číslo -0,2 a v roce 2009 byl korelační koeficient také přibližně -0,2. Záporný korelační koeficient znamená negativní závislost, což znamená, že jedna sledovaná veličina roste a druhá klesá. Míra závislosti v tomto případě značí slabou závislost, neboť se hodnota korelačního koeficientu v absolutní hodnotě pohybuje v intervalu $\langle 0,1;0,3 \rangle$. Tedy hypotéza 2 je platná.

Finanční prostředky, nejen Evropské unie, mohou být poskytnuty v podobě různých nástrojů, ať už se jedná o mikroúvěry, rizikový kapitál, záruky či další a proto je důležité mít jasnou představu o tom, jakým způsobem je pro danou situaci nejvýhodnější tyto prostředky získat. Podnik musí mít základní představu o jejich charakteristice, kdo tyto prostředky poskytuje, pro jaký podnik a jakou fázi podniku je daný nástroj určen a například jaká je maximální možná výše potenciálně obdržených finančních prostředků. Tuto skutečnost přesněji znázorňuje Tabulka 3.

Tabulka 4 - Porovnání vybraných nástrojů finančního inženýrství

Kritérium	Nástroje			
	Mikroúvěry	Rizikový kapitál	Záruky	Mezzaninové financování
Forma poskytování	nepřímá	přímá	nepřímá	nepřímá
Poskytovatel	EIF	specializované instituce	EIB, EK	EIB
Prostředník	banky, neziskoví poskytovatelé, ...	žádný	EIF	EIF
Cílový podnik	malý podnik	„jakýkoli“	malý a střední podnik	malý a střední podnik
Fáze podniku	seed, start-up	všechny	start-up, early stage, expansion capital	early stage, expansion capital
Max. poskytnutá částka	25 tis. EUR	1 500 tis. EUR	do výše úvěru	neuváděno

Zdroj: vlastní tvorba na základě této práce

Jestliže podnik potřebuje získat finanční prostředky pro svůj chod a rozvoj, a tyto prostředky nezískal formou dotací či úvěru, může se rozhodnout pro jeden z výše

uvedených nástrojů. Jestliže si chce podnik zvýšit svoji bonitu, může zažádat o záruku, kterou EU poskytuje malým a středním podnikům ve všech fázích rozvoje kromě seed fáze. V případě, že podnik na úvěr nedosáhne, může získat mikroúvěr, který je poskytován podnikům do 10 zaměstnancům v začátcích podnikání. V případě, že podnik kromě finančních prostředků potřebuje i zkušenosti, je pro něj výhodné využít rizikového kapitálu, který je poskytován všem podnikům v maximální částce 1,5 mld. EUR.

Nástroje finančního inženýrství představují budoucnost podpor podnikání pro malá a střední podniky, neboť tyto podniky mají obtížný přístup ke zdrojům. Většina bankovních institucí vidí značné riziko v poskytování finančních prostředků těmto malým a středním podnikům, neboť se obávají jejich stability. Tyto podniky jsou nejen pro českou, ale i světovou ekonomiku stěžejní. V České republice představují malé a střední podniky 99,8 % všech podniků v republice, zaměstnávají více jak 62 % všech ekonomicky aktivních obyvatel a na HDP se podílí 33 % [46].

Závěr

Finanční nástroje, kterými EU podporuje podnikání, vycházejí z cílů kohezní politiky. Tato politika má za úkol snižovat ekonomické a sociální rozdíly mezi jednotlivými regiony a státy. K tomu, aby EU splnila tyto úkoly, má stanovené cíle, které pomáhá plnit pomocí různých finančních nástrojů. Finanční prostředky, které EU poskytuje svým členským státům, představují pro většinu těchto států důležitý zdroj financování.

Prvním cílem této práce bylo zjistit, že **dotace** představují největší část poskytnutých finančních prostředků od EU. Přestože existuje spousta možností financování rozvoje podniku, jsou dotace nejvíce rozšířeným způsobem, neboť jsou určeny pro podniky ve všech fázích rozvoje s omezením ve fázi seed. Dotace jsou často využívány, neboť pro podnik nepředstavují žádné riziko ve smyslu vzniku dalších závazků či rozšiřování vlastníků společností. Při této interpretaci hypotézy, je tato hypotéza neplatná, ale vezme-li se v potaz, že EU poskytuje do výše 85 % a ČR musí zbývajících 15 % doplnit z vlastních prostředků, převyšuje tato celková částka výši úvěrů.

Po dotacích jsou finanční prostředky nejčastěji poskytovány formou úvěrů, kde jsou tyto úvěry poskytnuty pro všechny fáze rozvoje podniku, kromě fáze seed. Tyto finanční nástroje ale nejspíše nebude možno ve stejném rozsahu využívat i v budoucnosti, neboť nebude dostatek finančních prostředků pro plnění cílů kohezní politiky pomocí těchto nástrojů. Aby mohly být tyto cíle plněny i v následujících obdobích, vznikly tzv. **nástroje finančního inženýrství**.

Mezi tyto alternativní nástroje se například řadí **mikroúvěry**, které se využívají u rizikových projektů u podniků, které začínají podnikat, nemají dostatek finančních prostředků a banky ani jiné finanční instituce jim neposkytnou záruku ani úvěr. Druhým alternativním zdrojem, který se využívá u začínajících podniků, a jejichž projekty jsou vysoce rizikové, jsou tzv. **Business Angels**. Tyto subjekty poskytují podniku prostředky, za které nepožadují žádný úrok, ale chtějí se podílet na řízení společnosti, vkládají do společnosti vlastní myšlenky a zkušenosti a podílí se na zisku, kterého společnost dosáhne. Další nástroj, který pomáhá rizikovým podnikům již od první fáze, tzv. seed fáze jsou **fondy rizikového kapitálu**. Investoři vkládají své finanční prostředky nejčastěji do hightech odvětví, do odvětví ICT, softwaru, zdravotnických zařízení nebo tzv. „zelených technologií“.

Dalšími nástroji, které podporují podnikání, jsou **záruky**, v tomto případě se nejedná o finanční pomoc, ale o pomoc ve formě zaručení se za podnik. V tomto případě se banka, například EIB zaručí za podnik, že v případě jeho neschopnosti splácet, zaplatí splátku za něj, čímž zvýší věrohodnost podniku.

Důležité jsou i pro budoucí plnění kohezní politiky i **programy založené na revolvingovém charakteru**. Do této skupiny se řadí iniciativa JEREMIE, která je z hlediska podnikatelského prostředí nejvýznamnější. Tuto iniciativu doplňuje iniciativa JASMINE. Další iniciativou je JESSICA, která je určena k financování rozvoje měst ve spolupráci se soukromými subjekty a iniciativa JASPERS, která ale není založena na financování. Tyto iniciativy Evropské komise, Evropské investiční banky a Evropského investičního fondu hrají důležitou roli v naplňování kohezní politiky a počítá se s nimi i do budoucna.

Druhá hypotéza, která byla stanovena na začátku práce, říká, že korelace mezi podílem země na finanční podpoře ze strany EU na jedné straně a podílem této podpory na HND příslušné země je negativní. Pro určení pravdivosti této hypotézy bylo zjištěno HND jednotlivých zemí a částka, kterou EU poskytla daným zemím. Z těchto údajů byl vypočten podíl obdržené částky na HND v % a kolik % z celkové sumy poskytnutých prostředků bylo poskytnuto jednotlivým státům. Nakonec z těchto údajů byly pomocí vzorce vypočítány koeficienty korelace, pro roky 2007 - 2009, kde tyto údaje vyšly pro všechny tři roky negativní. Tedy ve všech třech letech byla hypotéza potvrzena.

Pro budoucnost kohezní politiky je důležité, aby finanční prostředky, které jsou EU poskytovány, přinášely výsledky, tedy aby došlo k jejich efektivnímu rozdělování, neboť jich bude do budoucna ubývat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] DVOŘÁK, Ivan; PROCHÁZKA, Pavel. *Rizikový a rozvojový kapitál*. Praha : Management Press, 1998. 169 s. ISBN 80-85943-74-3.
- [2] KADLČÁK, Richard; ŠMEJKAL, Václav; URBAN, Luděk. *Průvodce podnikatele unií*. Praha : DECIBEL production, s. r. o., 2000. 123 s. ISBN 80-85864-83-5.
- [3] KLOUDOVÁ, Jitka. *EVROPSKÁ UNIE : Historie a současnost ekonomického prostředí*. Zlín : Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2004. 194 s. ISBN 80-7318-222-X.
- [4] LACINA, Lubor; RUSEK, Antonín. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2007. 260 s. ISBN 978-80-7380-077-2.
- [5] MANDYSOVÁ, Ivana. *Podpora podnikání v České republice a v Evropské unii*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2009. 174 s. ISBN 978-80-7395-220-4.
- [6] PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie základní kurz*. 2007. 278 s. ISBN 80-86175-58-4.
- [7] PELTRÁM, Antonín, et al. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha : GradaPublishing, 2009. 144 s. ISBN 978-80-247-2849-0.
- [8] PETŘÍČEK, Václav. *Česká podpora podnikání v evropském kontextu*. Praha : Corona Communications, 2007. 176 s. ISBN 978-80-903954-2-8.
- [9] REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví. Praha: Management Press*, 2005. 726 s. ISBN 80-7261-132-1.

Webové stránky:

- [10] AGRÁRNÍ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY [online]. c2005-2006 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.agrocr.cz/>>.

- [11] BUSINESSEUROPE [online]. c2010 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessseurope.eu/content/default.asp?PageID=571>>.
- [12] BUSINESSINFO : *Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. c1997-2011 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/>>.
- [13] CZECHINVEST : *Agentura pro podporu podnikání a investic* [online]. c1994-2011 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/o-czechinvestu>>.
- [14] CZECHPOINT : *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2010 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechpoint.cz/web/>>.
- [15] CZECH PRIVATE EQUITY AND VENTURE CAPITAL ASSOCIATION [online]. c2010 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.cvca.cz/cs/>>.
- [16] CZECHTRADE : *Partner pro váš export* [online]. 2009-2010 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/>>.
- [17] ČESKÁ EXPORTNÍ BANKA [online]. c2006 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceb.cz/content/view/83/197/>>.
- [18] ČESKÁ LEASINGOVÁ A FINANČNÍ ASOCIACE [online]. c2003 - 2009 [cit. 2011-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.clfa.cz/index.php>>.
- [19] ČESKOMORAVSKÁ ZÁRUČNÍ A ROZVOJOVÁ BANKA, A. S. [online]. c2004 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.cmzrb.cz/>>.
- [20] DOTACE A ÚVĚRY Z EU : *First International Company, s. r. o.* [online]. c2011 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.dotace.org/28/uvery-z-eu/>>.
- [21] EGAP : *Podporujeme český vývoz* [online]. c2011 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.egap.cz/podpora-msp/index.php>>.
- [22] ENTERPRISE EUROPE NETWORK : *Podpora podniků na dosah ruky* [online]. [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.enterprise-europe-network.cz/poradenstvi/>>.

- [23] EURACTIV.CZ : *Vaše internetová brána do Evropy* [online]. c2004-2011 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/>>.
- [24] EURES : *Evropský portál pracovní mobility* [online]. [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/eures/home.jsp?lang=cs>>.
- [25] EUROPA [online]. [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/index_cs.htm>.
- [26] *EUROPA :FinancialProgramming and Budget* [online]. 2011 [cit. 2011-05-08]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/budget/biblio/multimedia/interactive/fundsbymemberstate/index_en.cfm>.
- [27] EUROPEAN COMMISSION : *Enterprise and industry* [online]. 2011 [cit. 2011-04-10]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/cip-financial-instruments/index_en.htm>.
- [28] EUROPEAN INVESTMENT BANK [online]. c2011 [cit. 2011-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.eib.org/about/documents/lgtt-fact-sheet.htm>>.
- [29] EUROPEAN INVESTMENT FUND : *JEREMIE* [online]. 2010 [cit. 2011-04-11]. Dostupné z WWW: <http://www.eif.org/what_we_do/jeremie/index.htm>.
- [30] EUROPEAN INVESTMENT FUND : *Mezzanine Facility for Growth* [online]. 2010 [cit. 2011-04-05]. Dostupné z WWW: <http://www.eif.org/what_we_do/equity/mezzanine/index.htm>.
- [31] EUROSKOP.CZ : *Věcně o Evropě* [online]. c2005-2011 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8/sekce/evropska-unie/>>.
- [32] EVROPSKÁ KOMISE : *Evropský portál pro malé podniky* [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/small-business/index_cs.htm>.
- [33] EVROPSKÁ KOMISE : *SOLVIT* [online]. [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/solvit/site/index_cs.htm>.

- [34] EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND V ČR [online]. c2008 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.esfcr.cz/>>.
- [35] FIREMNÍ FINANCE : *Pro vaše podnikání* [online]. c2000-2011 [cit. 2011-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.firemnifinance.cz/>>.
- [36] FONDY EVROPSKÉ UNIE [online]. [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/>>.
- [37] HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY [online]. c2009 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.hkcr.cz/>>.
- [38] I-PORADCE.CZ : *Informační portál* [online]. c2011 [cit. 2011-04-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.i-poradce.cz/>>.
- [39] KUPEG : *Úvěrová pojišťovna* [online]. [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.kupeg.cz/index.php>>.
- [40] MIKROÚVĚRY : *O mikroúvěrech a mikrofinancování* [online]. c [cit. 2011-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.mikrouvery.info/mikrouver.php>>.
- [41] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. c2005-2009 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_a_zahranici.html>.
- [42] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR [online]. [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/>>.
- [43] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU [online]. c2005 [cit. 2011-02-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/>>.
- [44] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY : *Moderní úřad* [online]. c2010 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/ministerstvo-vnitra-ceske-republiky.aspx>>.
- [45] PENÍZE.CZ [online]. c2000-2011 [cit. 2011-04-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/15941-rizikovy-kapital>>.

[46] SME UNION CZECH REPUBLIC : *Unie malých a středních podniků ČR* [online]. [cit. 2011-05-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.sme-union.cz/index.php?p=17>>.

[47] SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČR: *Zástupce těch, kteří vytvářejí hodnoty* [online]. c2009 [cit. 2011-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.spcr.cz/>>.

Elektronické publikace:

[48] BUSINESSINFO.CZ. *Vymezení drobného, malého a středního podnikatele a postupů pro zařazování podnikatelů do jednotlivých kategorií* [online]. 2009. 8 s. [cit. 2011-04-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/files/dokumenty/Definice-MSP-010509.pdf>>.

[49] ČESKÁ SPOŘITELNA. *Nové iniciativy kohezní politiky: JASPERS, JEREMIE, JESSICA* [online]. 2006. 6 s. [cit. 2011-04-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/JaspJeremJessic.pdf>>.

[50] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika podnikatele v České republice* [online]. 2007. 1 s. [cit. 2011-02-12]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/6E0038EFB2/\\$File/1152-07-4.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/6E0038EFB2/$File/1152-07-4.pdf)>.

[51] EUROPEAN INVESTMENT BANK. *The loan guarantee instrument for trans-european transport network projects* [online]. 2008. 2 s. [cit. 2011-04-08]. Dostupné z WWW: <http://www.eib.org/attachments/press/2008-005-fact_sheet_en.pdf>.

[52] EUROSTAT. *News repase euro indicators* [online]. 2011. 14 s. [cit. 2011-05-08]. Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-26042011-AP/EN/2-26042011-AP-EN.PDF>.

[53] EUROSTAT. *The profile of the Access ful entrepreneur* [online]. 2006. 12 s. [cit. 2011-04-03]. Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NP-06-029/EN/KS-NP-06-029-EN.PDF>.

- [54] EVROPSKÁ INVESTIČNÍ BANKA. *Zpráva o činnosti a společenské odpovědnosti* [online]. 2009. 68 s. [cit. 2011-04-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.eib.org/attachments/general/reports/ar2009cs.pdf>>.
- [55] EVROPSKÁ KOMISE. *Program podpory Evropské unie malým a středním podnikům* [online]. 2009. 25 s. [cit. 2011-04-08]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=4624>.
- [56] EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení komise : Evropa 2020* [online]. 2010. 35 s. [cit. 2011-04-25]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_CS_ACT_part1_v1.pdf>.
- [57] EVRÓPSKA KOMISIA. *Pracovný dokument komisie* [online]. 2009. 9 s. [cit. 2011-04-20]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/implementation/files/sba_imp_sk.pdf>.
- [58] EVROPSKÁ UNIE. *Nariadení komise (ES) č. 800/2008* [online]. 2008. 45 s. [cit. 2011-04-22]. Dostupné z WWW: <http://marmolata.gacr.cas.cz/wp-content/uploads/2009/04/Narizeni_ES_800_2008.pdf>.
- [59] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské fondy - aktuální stav* [online]. Praha : 2011. 4 s. [cit. 2011-04-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=e15ee5f0-d30a-49f1-a6ce-93e913c49f92>>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Počet aktivních malých a středních podniků podle odvětví v ČR v roce 2009	12
Obrázek 2 - Objem úvěrů, leasingu a faktoringu poskytnutých v ČR v roce 2010 (v mld. Kč).....	13
Obrázek 3 - Porovnání plánovaného rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU v období 2007 – 2013 pro ČR a pro celou EU.....	28
Obrázek 4 - Postup žádosti o dotaci.....	32
Obrázek 5 - Podstata fungování iniciativy JEREMIE	42
Obrázek 6 - Porovnání vybraných finančních nástrojů EU z hlediska míry rizikovosti a fáze rozvoje podniku.....	46
Obrázek 7 - Maximální výše finančních prostředků poskytnuta EU na programovací období 2007-2013 (v mil. EUR)	47
Obrázek 8 - Plánovaný objem finančních prostředků určených pro vybrané finanční nástroje EU (v mld. EUR).....	48
Obrázek 9 - Alokace dotací EU pro operační programy ČR včetně kofinancování v období 2007-2013 (v mld. EUR)	49
Obrázek 10 - Podíl jednotlivých států na poskytnutých dotacích EU (v %)	54
Obrázek 11 - Podíl poskytnutých prostředků na tvorbě HND jednotlivých států (v %)	55

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1- Přehled finančních prostředků poskytnutých Evropskou unií jednotlivým státům EU 27 v letech 2007-2009 (v mil. EUR).....	52
Tabulka 2- Škála významnosti.....	56
Tabulka 3 - Korelace mezi podílem země na finanční podpoře ze strany EU na jedné straně a podílem této podpory na HND příslušné země	57
Tabulka 4 - Porovnání vybraných nástrojů finančního inženýrství.....	58

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CEB	Rozvojová banka Rady Evropy
CIP	program konkurenceschopnost a inovace
CP	cenné papíry
CVCA	Czech Venture Capital Association
ČMRZB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČR	Česká republika
EBTP	Evropský podnikatelský konzultační panel
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIB	Evropská investiční banka
EIF	Evropský investiční fond
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
EUR	euro
GIF	Highgrowth and Innovative SME Facility
HDP	hrubý domácí produkt
HND	hrubý národní důchod
HSS	hospodářská a sociální soudržnost
ICT	Information and Comunication Technology
JASMINE	Joint Action to Support Microfinance Institutions in Europe
JASPERS	Joint Assistance to Support Projects in EuropeanRegions
JEREMIE	Joint European Ressources for Micro to Medium Enterprises
JESSICA	Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas
LGTT	Loan Guarantee Instrument for Trans-European Transport Fact Sheet
MFG	Mezzanine Facility for Growth
MYELEN	My EletronicLoan Exchange Network
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistique
OPPI	Operační Program Podnikání a Inovace
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
SME	Small and Medium Enterprises

SMEG

SME Guarantee Facility

TEN-T

Trans-European Transport Networks

VaV

výzkum a vývoj

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Programy Evropské unie založené na využívání dotací v programovacím období 2007 - 2013

Příloha 1

1. Programy Evropské unie založené na využívání dotací v programovacím období 2007 – 2013

Nejčastější formou podpory podnikatelského prostředí ve stávajícím programovacím období jsou dotace, které jsou určeny například pro podporu a rozvoj vzdělávání, vývoje a výzkumu, dopravy, lidských zdrojů a zaměstnanosti a dalších.

1.1. Cíl Konvergence

V rámci cíle Konvergence jsou ve stávajícím období platné tyto programy: Operační program Podnikání a inovace, Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, Operační program Doprava, Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost, Operační program Životní prostředí a Integrovaný operační program.

- **Operační program Podnikání a inovace**

OP Podnikání a inovace navazuje na operační program Průmysl a podnikání z předchozího programovacího období. Řídícím orgánem je ministerstvo průmyslu a obchodu. Jeho hlavním cílem operačního programu Podnikání a inovace je zvýšit konkurenceschopnost české ekonomiky a přiblížit inovační výkonnost sektoru průmyslu a služeb úrovni průmyslových zemí Evropy. Toho chce dosáhnout prostřednictvím podpory vzniku nových podniků a podpory rozvoje stávajících podniků.

Operační program Podnikání a inovace zahrnuje 15 dílčích programů podpory, které mají lépe umožnit realizaci konkrétních podpor podnikatelských subjektů. Jedná se například o programy START, PROGRES, ZÁRUKA, ROZVOJ, INOVACE, SPOLUPRÁCE, PROSPERITA, PORADENSTVÍ a další. Tyto programy jsou zařazeny podle oblastí podpory a podle prioritních os. Operační program je rozdělen do 7 prioritních os a to na: Vznik firem, Rozvoj firem, Efektivní energie, Inovace, Prostedí pro podnikání a inovace, Služby pro rozvoj podnikání a Technická pomoc.

OPPI je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj. Je pro něj vyčleněno 3,04 mld. EUR a z českých veřejných zdrojů má být navíc financování programu navýšeno o dalších 0,54 mld. EUR[8].

- **OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost**

Vzhledem k tomu, že lidský faktor hraje důležitou roli v podnikatelském prostředí, Evropská unie ho podporuje prostřednictvím OP Vzdělávání. OP Jeho cíle je zvýšit konkurenceschopnost a zkvalitnit a modernizovat systémy počítačného, terciálního a dalšího vzdělávání. Program je zařazen mezi více cílové tematické operační programy a je především financování z cíle Konvergence, některé projekty jsou financovány i z cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Program je rozdělen do 5 prioritních os: Počáteční vzdělávání, Terciální vzdělávání, výzkum a vývoj, Další vzdělávání, Systémový rámec celoživotního učení a Technická pomoc. Na každou osu jsou přesně vyčleněny finanční prostředky, přičemž alokace do celého programu představuje 1,83 mld. EUR. [36]

- **OP Výzkum a vývoj pro inovace**

Hlavním cílem tohoto programu je „podpora výzkumných center, podpora spolupráce veřejného a soukromého sektoru ve výzkumu a vývoji, posilování kapacit vysokých škol pro terciální vzdělávání a další“[12]. Řídícím orgánem OP Výzkum a vývoj pro inovace je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Program se zaměřuje na posilování výzkumného, vývojového a proinovačního potenciálu ČR pomocí vysokých škol, výzkumných institucí a pomocí jejich spolupráce se soukromým sektorem.

OP je rozdělen na pět prioritních os: Evropská centra excelence, Regionální VaV centra, Komercializace a popularizace VaV, Infrastruktura pro výuku na vysokých školách spojenou s výzkumem a s přímým dopadem na nárůst lidských zdrojů pro výzkumné a vývojové aktivity a Technická pomoc. Celkově je do těchto pěti os rozděleno 2,07 mld. EUR [36].

- **Operační program Doprava**

Program je zaměřen na sledování priorit evropského a nadregionálního významu, ale zároveň i priorit a cílů daných dopravní politikou ČR. Řídícím orgánem OP Doprava je ministerstvo dopravy. Hlavním cílem je zlepšit dostupnost dopravou a to zejména dopravy železniční, silniční a vnitrozemské vodní. Specifické cíle jsou například výstavba a modernizace sítě TEN-T a sítí navazujících, zlepšování kvality dopravy a ochrany

životního prostředí z hlediska problematiky dopravy, výstavba a rozvoj dálniční sítě a sítě silnic I. třídy mimo TEN-T a další.

Tento operační program je z hlediska přijatých finančních prostředků pro ČR nejdůležitější, neboť z fondů EU je pro něj vyčleněno 5,76 mld. EUR a z českých veřejných zdrojů je navýšen o dalších 1,01 mld. EUR [8].

- **OP Lidské zdroje a zaměstnanost**

OP Lidské zdroje a zaměstnanost je řízen ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. Globálním cílem je „zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí v ČR na úroveň průměru 10 nejlepších zemí EU“.[12] Tohoto chce dosáhnout například zvýšením adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů, zlepšením přístupu k zaměstnání a prevencí nezaměstnanosti a například zintenzivněním mezinárodní spolupráce v lidských zdrojích a zaměstnanosti.

OP je rozdělen do šesti prioritních os, které jsou rozděleny podle oblasti podpory na osy: Adaptabilita, Aktivní politika trhu práce, Sociální integrace a rovné příležitosti, Veřejná správa a veřejné služby, Mezinárodní spolupráce a Technická pomoc. Mezi tyto osy je rozděleno 1,84 mld. EUR [36].

- **Operační program Životní prostředí**

Operační program Životní prostředí je zaměřený na zlepšování kvality životního prostředí. Program je spolufinancován z Evropského fondu pro regionální rozvoj a z Fondu soudržnosti.

OP je rozdělen do osmi prioritních os: Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní, Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí, Udržitelné využívání zdrojů energie, Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží, Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik, Zlepšování stavu přírody a krajiny, Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu a Technická pomoc. Pro tento OP je vyčleněno 4,92 mld. EUR [36].

- **Integrovaný operační program**

Integrovaný operační program je zaměřen na řešení společných regionálních problémů v oblastech infrastruktury pro veřejnou správu, veřejné služby a územní rozvoj. Je řízen ministerstvem pro místní rozvoj ČR. Dalšími cíli jsou například rozvoj informačních technologií ve veřejné správě, zlepšování infrastruktury pro oblast sociálních služeb, veřejného zdraví, služeb zaměstnanosti, prevence a řešení rizik a další.

Program je rozdělen na šest prioritních os: Modernizace veřejné správy, Zavádění ICT v územní veřejné správě, Zvýšení kvality a dostupnosti veřejných služeb, Národní podpora cestovního ruchu, Národní podpora územního rozvoje a Technická pomoc, přičemž je pro tyto osy vyčleněno celkem 1,58 mld. EUR [12].

1.2. Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost zahrnuje OP Praha – Adaptabilita a OP Praha – Konkurenceschopnost.

- **OP Praha – Adaptabilita**

OP Praha – Adaptabilita platí pouze pro území hlavního města, proto veškeré projekty musí napomáhat naplňovat potřeby tohoto města, účastníci projektů musí být z hlavního města nebo zde musí pracovat či studovat. Hlavním cílem programu je rozvoj znalostní ekonomiky, začleňování znevýhodněných osob do trhu práce, modernizace počátečního vzdělávání a další. Pro financování je operační program rozdělen na 4 prioritní osy: Podpora rozvoje znalostní ekonomiky, Podpora vstupu na trh práce, Modernizace počátečního vzdělávání a Technická pomoc, přičemž je mezi tyto osy rozděleno 108,39 mil. EUR [36].

- **OP Praha – Konkurenceschopnost**

Řídícím orgánem operačního programu Praha - Konkurenceschopnost je hlavní město Praha a je určen pro hlavní město a její městské části. Hlavním úkolem je podpora ekologické veřejné dopravy, dostupnost ICT služeb, revitalizace problematických oblastí, podpora partnerství mezi výzkumem a praxí a další. Tohoto chce dosáhnout pomocí čtyř prioritních os: Dopravní dostupnost a rozvoj ICT, Životní prostředí, Inovace a podnikání a Technická pomoc. Pro tento program je z fondů EU vyčleněno 234,94 mil. EUR [36].

Kromě uvedených programů v rámci jednotlivých cílů může být určitým způsobem podnikatelské prostředí podporováno i z dalších zdrojů, například z regionálních operačních programů, které mají mimo jiné podporovat podnikání, ze zdrojů vyhrazených pro cíl Evropská územní spolupráce v rámci meziregionální spolupráce, nebo v rámci Komunitárních programů, Programu rozvoje venkova a Finančního mechanismu EHP a Norska.